

**Az óvodai befogadási időszakot leginkább megkönnyítő,
az óvodai élet szeretetét leginkább elősegítő szabadidő-
eltöltési lehetőségek kisgyermekes családok részére**

2023.01.04.

Témaválasztás indoklása – a téma aktualitása

Pedagógus családból származom, így a gyerekek szeretete természetes számomra. A két kisgyermekünkkel otthon töltött évek alatt nyilvánvalóvá vált számomra, hogy nincs az életnek másik olyan területe, ahol a befektetés mosolyban és gyermeki kacajban mérhető, így minden egyes pillanat megéri. Ezt az érzést a Szünet Baba-Mama klubban való aktív részvétel, majd a klub vezetése a négyzetre emelte. Elmondhatatlan érzés másokkal osztozni a gyermekek szeretetén és a soha vissza nem térő pillanatokban.

Dolgozatom témájául az óvodai életet leginkább megszerettető kisgyermekes családok szabadidő-eltöltési lehetőségeit választottam, fókuszába pedig a befogadás időszakát helyeztem. Saját példám alapján elmondhatom, hogy ez az időszak meghatározó, mondhatni sorsfordító egy család életében, nem beszélve arról, hogy a gyermekek ennek során megtapasztalt élményei döntően befolyásolhatják a nevelési-, majd az oktatási intézményekhez való viszonyukat.

Ezen időszakot négy évvel ezelőtt volt szerencsém megtapasztalni az első szülött kislánnyommal, 2022 szeptemberében pedig a kisfiam kezdi meg pályafutását az óvodai nevelési intézmény keretein belül. A múltbeli tapasztalatokra alapozva, a jövőbeli kihívásokra történő felkészülés érdekében esett a választásom erre a témakörre és időszakra.

Hiszem, hogy minden gyermek más és más, külön kis személyiségek, ezért az általánosságban tapasztalható magas csoportlétszámok ellenére az óvodapedagógusnak törekednie kell a lelkökhöz vezető út megtalálására, hogy a velük addig szimbiózisban élő édesanya/szülő mellett újabb felnőtteket fogadhassanak a bizalmukba, akik mellett érzelmi biztonságra is találhatnak.

„Az óvoda a szociális anyaöl. Ha a gyerek biztonságban van, akkor - óvodás élete kezdetén - általában szívesen fogadja el a csoporthelyzetet. A gyerek számára az óvónő a csoport legfontosabb tagja. Az óvónő érzelme, viszonya egy-egy gyerekhez – szándéka ellenére is - hat a csoporton belüli kapcsolatok alakulására. Ezért különösen fontos, hogy az óvónő – lehetőség szerint- minden gyerekkel bensőséges kapcsolatot alakítson ki. Különösen fontos ez a bensőséges kapcsolat azoknak a gyerekeknek a számára, akiknek a család nem nyújt kellő érzelmi biztonságot.”¹

Az óvodakezdés mind a szülő mind a gyermek életében hatalmas változást jelent. A szülő és a gyermek is kiszakad az addigi szimbiózisból és életritmusból. *„A gyermekek jelentős része szeparációs szorongást él át, ám ez természetes jelenség.”*²

¹ Kereszty Zsuzsa, Vekerdy Tamás: Az óvodai nevelés országos irányelvei Iskolakultúra 3. évfolyam 11. szám (1993.)

A szülőtől történő elválás ellen sok gyermek tiltakozását fejezi ki, reggelente sírva öleli, olykor a szó szoros értelmében szerint két kézzel ragaszkodik az őt kísérő családtagjához. Ezek a természetesnek mondható reakciók megnehezítik a beszokást és a pedagógus számára a bizalmi viszony és az érzelmi biztonság megalapozását. Sajnos –ha szabad illet mondani- a túlságosan ragaszkodó, kötődő szülők olykor hosszrasra szabott búcsúzási rituáléja és a gyermekük jelenlétében érzelmeik felszínre törése csak olaj a tűzre, mellyel a pedagógusnak meg szintén kell birkóznia. A gyerek fél attól, hogy egy idegen környezetben egyedül hagyják és bizonytalan azt illetően, hogy mikor láthatja ismét a felmenőjét. Ebben az átmeneti időszakban olykor szorongásból fakadó problémák fordulhatnak elő, például alvásproblémák, wc-használati szokások eltérése. Sajnos ez az időszak sok család életében egybeesik az édesanya munkába való visszatérésével, esetleg egy kistestvér érkezésével, melyek fokozzák a krízist. A szülők érzelmileg önmérséklő, nyugodt és gyermekük részére támogatást sugárzó magatartása nagyban elősegíti a kezdeti szorongás leküzdését, és megkönnyíti a gyermek beilleszkedését az óvodába.

„Nagy körültekintést, türelmet, gyöngédséget igényel az óvónőtől az óvodai életüket éppen kezdő, különösen a 3-4 évesek befogadása. Ha az óvónő minden egyes gyereket számon tart, mindegyikükkel bensőséges kapcsolatra törekszik, akkor ezzel elősegíti a gyerekek közötti kapcsolatok alakulását. Segítse, támogassa az egymáshoz közeledő gyerekek tevékenységét. A visszahúzódó, magányos helyzetben lévő gyerekek számára kezdeményezzen olyan tevékenységeket, amelyekben a számukra rokonszenves társaikkal együtt működhetnek. Fontos, hogy a gyerekek minél pontosabban érezzék, hogyan viszonyul az óvónő az értékekhez, ahhoz „mi a jó”, „mi a rossz” – magának a gyerekeknek, vagy másnak-, mit tart az óvónő helyesnek és mit nem tart annak.”³

Segítő tényezők

Számos óvoda lehetővé teszi az intézménybe való bepillantást, melyek során szülője óvó jelenlétében egy már összeszokott, működő közösség életét figyelheti meg a gyermek. Megismerkedhet a csoportszoba kialakításával, berendezési tárgyaival, az öltözővel, mosdóval és persze az udvari játékokkal, melyek a gyermekek világához vannak kialakítva, mind méreteikben, mind színvilágukban és dekorációs elemeikben.

Egy másik jelentős segítő tényező a családlátogatás, mely az óvodapedagógusok és a családok számára egy közvetlen, személyes megismerkedési formát jelent. Ennek során a pedagógus egy

² Dr. Ranschburg Jenő: Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban

³ Forrás: Iskolakultúra 3. évfolyam 11. szám (1993.) Kereszty Zsuzsa, Vekerdy Tamás - Az óvodai nevelés országos irányelvei

átfogó képet kaphat a gyermek neveltetési körülményeiről, családi háttéréről, nem utolsósorban pedig hasznos információkhoz juthat a leendő csoporttagot illetően. Ezek a tapasztalatok és információk jelentős segítséget nyújthatnak számára a személyiségéhez hangolható tevékenységek/módszerek alkalmazásában.

Elengedhetetlen, hogy a gyermekkel a szülő előzetesen beszélgessen az óvodáról. Ennek során az intézményről történő mesélések – például a napirend ismertetése vagy a közösségi-és udvari játékok felsorolása- az óvodapedagógusok és segítők név szerinti említése alapot biztosíthat az első napok ismerkedési folyamatához.

A már említett – önmérséklő és támogató - szülői magatartásokon kívül reggelente a rövid és megszokott búcsúzási rituálék alkalmazása jelentősen elősegíti a beszkokás folyamatát, illetve jól illeszkedik a napi rutin tevékenységekbe is.

Hasznos kiegészítőként szolgálnak a magukkal vitt - az otthon illatát hordozó - tárgyak, amelyek lehetnek plüssök, alvókák vagy egy-egy játék. Természetesen ezek tekintetében is fontos a mértékletesség.

A Szünet Baba-Mama klub alapításáról és a Móricz Pál Városi Könyvtárral való együttműködésről Dési Viktória pszichológus nyilatkozott.

- Alapszaktám a pszichológus és hogy jutottam el ide és miért ott a könyvtárban vagyok, annak is van egy pici története, mégpedig az, hogy Debrecenből visszaköltöztem ide Hajdúnánásra, ekkor volt a második gyermekem pici és babákkal kapcsolatos programokat, rendezvényeket próbáltam keresni, de nem igazán találtam a városunkban, ezért elindítottam a Szünet Szülőkkel Nevelési Témákról Baba-Mama Klubot, amelynek a Könyvtár adott és ad a mai napig teret, helyszínt és mindenféle támogatást.

- A Baba-Mama klubot 2016 márciusában indítottuk újjára a városban élő anyukákkal közösen. Korábban az Ifjúsági Házban találkoztunk keddenként, de már évek óta a Móricz Pál Városi Könyvtár ad helyet ennek a rendezvénynek. Általában minden kedden, ha nem sikerül minden kedden, akkor be szoktuk pótolni, mert nagyon igénylik a gyerekek, ahol közösen, önfeledten tudnak énekelni, dalolni, mondókázni, játszani Anyukájukkal közösen. Játékos, mondókás foglalkozásra várjuk ezen kívül a babákat, gyerekeket jó idő esetén a Múzeum udvarán, sokszor élőzenével is, hiszen sok-sok zenész anyuka is van közöttünk.

- Édesanyaként, szakemberként is rengeteget forgatom a régebbi és újabb kiadványokat, illetve rengetegen megállítanak az utcán, hogy mivel neked is annyi idős a gyereked, mint a miénk, mondd már meg kérlek, ezt jó olvasni, erről mi a véleményed, ez most inkább való, nem való, hogy olvassuk vagy e meg az a problémám, erre tudsz-e ajánlani egy-egy könyvet. Elkezdtünk ebben a témában anyukákkal összegyűlni, elkezdtem összeállítani egy könyvlistát, a Könyvtár abszolút partner is. Amik még esetleg nem voltak meg, azóta beszerzésre kerültek. A top-könyvek - amelyeket már több anyuka is szívesen használ - több példányban is elérhetőek.

Az Országos könyvtári Napok keretein belül gazdagon terített svédasztalról válogathattak az óvodapedagógusok különböző, számukra fontos és érdekes könyvekből. Ezt a könyvajánlót Dési Viktória pszichológus tartotta, aki olyan szakértő szemmel nézte át ezeket a könyveket, s ajánlotta őket, hogy melyiket milyen élethelyzethez tudják használni. A könyvekhez jó tanácsokkal szolgált az előadó, aki kettős minőségében szólt hallgatóságához.

- Itt az volt a célunk, hogy segítsük az ő munkájukat, hiszen ők azok, akik a szülők mellett, a család mellett a másik legfontosabb szerepet töltik be a gyerekek életében. És a mi sajátos eszközeinkkel, e könyvekkel segítsük az ő munkájukat. Egy olyan kínálatot állítottunk össze, amelyek az óvodapedagógiai munkájuk és az ő saját életükben adódó stresszhelyzetek megoldásához is kínálhatnak segítséget.⁴

Kérdésfeltevés

A kérdőíves kutatásom során az alábbi kérdésekre kerestem a választ:

- ♣ - A vegyes vagy az azonos életkorú óvodai csoportot részesíti előnyben?
- ♣ - Hogyan ítéli meg, kinek a leghatékonyabb beszoktatni gyermekét a választott óvodai intézménybe?
- ♣ - Mennyire elégedett az Ön által választott óvodában
 - a befogadási időszak hosszával?
 - az egyéni bánásmód megvalósulásával
 - az intézmény és az intézmény dolgozóinak kommunikációjával?
- ♣ - Vette-e gyermekét a választott óvodai intézmény által szervezett nyílt napra? Szívesen részt vennének-e az óvoda által külső helyszínen rendezett ünnepi rendezvényen, gyermeknapon, családi sportnapon, színházlátogatáson, bűvészelőadáson?
- ♣ - Hogyan ítéli meg, hogy az egyes, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében?

⁴ Hajdúnánási Televízió: Városi programok az Országos Könyvtári Napokon 2017.10.13. (Letöltés ideje: 2022.08.22., helye: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=o2Pfc9G7KA>)

- ♣ - Ön szerint melyik tevékenység kezdeményezése bizonyult a legszerencsésebbnek abból a szempontból, hogy az óvodai életet minél hatékonyabban reprezentálja gyermek számára? (Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, Verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás, Külső világ tevékeny megismerése, Mozgás, Szabad játék)
- ♣ - Élte már át befogadási időszakot esetleg nagyobb gyermekével? Mi volt Önöknek a legnehezebb ebben az életszakaszban?
- ♣ - Ön mivel segíti gyermekét leginkább a befogadási időszak megkönnyítésében?

Az interjúk kutatásom során az alábbi kérdésekre kerestem a választ:

- ♣ - Milyen hasonlóságok és különbségek figyelhetők meg az egyes óvodai tevékenységek főbb jellemvonásai között a gyermekekre gyakorolt fejlesztő hatásukat illetően?
- ♣ - Miben nyújtanak segítséget ezek a tevékenységek a gyermekeknek?
- ♣ - Melyek a tevékenységek legnépszerűbb mozzanatai a gyermekek körében?

A Szünet Baba-Mama klub alapításáról és a Móricz Pál Városi Könyvtárral való együttműködésről Dési Viktória pszichológus nyilatkozott.

A nyílt napokról és külső helyszínes gyermekprogramról a Hajdúnánási Óvoda megbízott óvodavezetőjét, Kónya Gáborné (óvoda- és fejlesztőpedagógus, a Hajdúnánási Óvoda volt megbízott vezetője) nyilatkozott.

A mozgás tevékenység kezdeményezéseinek leghatékonyabb módjairól és a TÁ-TI-KA komplex beszédindítóról– Tóth-Reszegi Rékával készítettem interjút (Tanító, fejlesztőpedagógus, szakvizsgázott gyógypedagógus, logopédus, tanulásban akadályozottak pedagógusa, KMT mozgásfejlesztő).

Az idegen nyelvű tevékenységek kezdeményezéséről Tóth Gábornéval (óvoda- és fejlesztőpedagógus, a hajdúnánási Református Óvoda volt vezetőjével) beszélgettem.

Lövei Lilla – zenetanár, a Hangbújócska Zenébölcsei vezetőjét is megkérdeztem mélyinterjú során a zenével kapcsolatos tevékenységekről.

A külső világ tevékeny megismerésének leginkább gyermek közeli módszereiről Nagytiszteletű Kocsis Áron nyilatkozott egy pünkösdi, rendhagyó, igen gyermekbarát templomlátogatás során.

Az állatasszisztált foglalkozásokról Antali Gyöngyit (pszichológus, coach, életmód-tanácsadó és terapeuta, terápiás-kutya felvezető (Magyarországon), illetve állatterápiás pszichológus (Németországban)) interjú során kérdeztem.

(Az interjúk eredményeit részletesen a melléklet 1. számú táblázata ismerteti.)

Hipotézis

Kutatásom elején azt feltételeztem, hogy egyre növekvő számuknak köszönhetően a heterogén összetételű óvodai csoportok lesznek népszerűbbek a szülők körében.

A befogadási időszakban leginkább jelenlévő személy esetében az anya mellett az apa meghatározó szerepére számítottam.

Alapvetően elégedettséget feltételeztem, amikor a befogadási időszak hosszára, az egyéni bánásmód megvalósulására és az intézmény és az intézmény dolgozóinak kommunikációjára kérdeztem rá.

Az elmúlt évek szigorú Covid-szankcióinak köszönhetően nagy népszerűségnek örvendő kérdésekre számítottam a következő kérdéseknél:

Vitte-e gyermekét a választott óvodai intézmény által szervezett nyílt napra?

Szívesen részt vennének-e az óvoda által külső helyszínen rendezett ünnepi rendezvényen, gyermeknapon, családi sportnapon, színházlátogatáson, bűvészelőadáson?

Azt feltételezem, hogy minden óvodai (Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, Verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás, Külső világ tevékeny megismerése, Mozgás, Szabad játék) és családi körben (Bábozás, bábszínház látogatása, Könyvtár látogatása, Templom látogatása, Múzeumpedagógiai foglalkozás látogatása, Zenebölcsi látogatása, Idegen nyelvű gyermekprogram látogatása, Gyermekkoncert látogatása, Hagyományőrző, népi foglalkozások látogatása, Kirándulás más kisgyermekes családokkal, Baba-Mama klub látogatása) végzett tevékenységnek megvan a rá jellemző segítségnyújtási, fejlesztési területe, de nem lehet őket élesen elhatárolni egymástól.

Anyag és módszer

2022 nyarán során primer és szekunder kutatást egyaránt alkalmaztam. A szekunder kutatás keretein belül először áttekintettem a témával kapcsolatos irányadó hazai és a nemzetközi szakirodalmakat (könyvek, újságok, szakfolyóiratok).

A témákkal kapcsolatos mélyinterjúk mellett a primer kutatás keretein belül 2022 nyarán a szülők körében összesen 214 db magyar nyelvű, helyesen online kitöltött, feldolgozható kérdőív született. A kérdőívek gondos áttekintése után a kutatás eredményeit SPSS 14.0 szoftver segítségével dolgoztam fel, melynek során átlagot, szórást, Pearson-mutatót számítottam.

A kérdőív nyílt és zárt kérdéseket tartalmazott, a szülőket válaszkategóriákkal segítetttem.

A feltárt adatokból összehasonlító elemzéseket, összehasonlító táblázatokat, kör-, sáv-, valamint oszlopdiagramokat készítettem.

A minta

A felmért minta szocio-demográfiai adatait az alábbi táblázatban láthatjuk.

A minta lakóhely és életkor szerinti eloszlása

Lakóhely/ Életkor	25-30 év	31-35 év	36-40 év	41-45 év	45 év-	Összesen
Falu	3 17,60%	6 9,80%	2 3,10%	2 4,30%	0 0,00%	13 6,10%
Község	0 0,00%	0 0,00%	1 1,60%	1 2,20%	1 3,80%	3 1,40%
Megyeszékhely	2 11,80%	10 16,40%	13 20,30%	7 15,20%	8 30,80%	40 18,70%
Város	12 70,60%	45 73,80%	48 75,00%	36 78,30%	17 65,40%	158 73,80%
Összesen	17 100,00%	61 100,00%	64 100,00%	46 100,00%	26 100,00%	214 100,00%

Az eredmények

			Az Ön életkora:					Összesen
			25-30 év	31-35 év	36-40 év	41-45 év	45 év-	
A vegyes vagy az azonos életkorú óvodai csoportot részesíti előnyben?	Azonos fő	9	39	48	33	15	144	
	%	52,9%	63,9%	75,0%	71,7%	57,7%	67,3%	
	Vegyes fő	8	22	16	13	11	70	
	%	47,1%	36,1%	25,0%	28,3%	42,3%	32,7%	

A kérdések sorát **az óvodai csoport életkorra vonatkoztatott homogén, illetve heterogén összetételét vizsgáló kérdés** nyitotta. A válaszadók 67,3%-a (144 fő) az azonos, még 32,7 %-a (70 fő) a vegyes életkorút tartotta előnyösnek.

A 2011. évi CXC. a nemzeti köznevelésről szóló törvény szerint 2015. szeptember 1-től 3 éves kortól kötelező óvodába járni.⁵ Az óvodai munkát alapvetően az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja határozza meg a 2018/137 VII. 25. Kormányrendelet alapján, mely autonómiát biztosít az óvodák számára a saját helyi programjuk megválasztás mellett a csoportszervezés területén is. A Központi Statisztikai Hivatal 2017-es adatai alapján egyértelműen kiderül, hogy a "vegyes csoportok" száma nőtt az "azonos életkorú" csoportokhoz képest. ⁶Teszenyi Eleonóra és Pálfi Sándor A Vegyes vagy azonos életkorú óvodai csoport? Pedagógiai kérdések és a szülői döntés dilemmái kutatás fő témája a szülői óvodaválasztásban szerepet játszó tényezők detektálása kvalitatív és kvantitatív módszerekkel egyaránt, utóbbira helyezve a hangsúlyt, hiszen a szülői vélemények feltérképezése áll a középpontban az "óvodapiac" és a "vegyes életkorú" csoportok hazai és nemzetközi viszonylatban kutatott eredményeivel alátámasztva. ⁷(Teszenyi-Pálfi, 2019)

Világszintű kutatások állapították meg, hogy a szülőket gyakorlati, anyagi, szociális és erkölcsi megfontolások vezérlik. A szülői óvodaválasztás tényezőit széles körben kutatják világszerte (Early és Burchinal, 2001; Kim és Fram ⁸, 2009; Rose és Elicker, 2008 ⁹; Török, 2004 ¹⁰)

⁵ Kormányrendelet (2011): 2011. Évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről

⁶ Emberi Erőforrások Minisztériuma (2017)

⁷ Vegyes vagy azonos életkorú csoport teszenyi-pálfi 136-155 (researchgate.net) 2022.06.13.

⁸ Kim, J. & Fram, M. S. (2008): Profiles of choice: parents' patterns of priority in child care decision-making. Early Childhood Research Quarterly, 2. 4. sz., 77–91. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2008.10.001>

⁹ Rose, K. K. & Elicker, J. (2008): Parental decision making about child care. Journal of Family Issues. 29, 1161–1184 <https://doi.org/10.1177/0192513X07312103>

¹⁰ Török Balázs (2004): A gyermeküket óvodáztató szülők körében végzett országos felmérés eredményei. Országos óvodai project. Szülővizsgálati alproject. Felsőoktatási Kutató, Budapest.

Krim és Fran szerint a döntésre ható tényezőket két kategóriába lehet sorolni: gyakorlatra és tanulásra, minőségre utalók. Az óvodáskor legfontosabb tényezője a szenzitivitás, bizonyos ingerekre történő érzékenysé váls, melyre a család után intézményi, szociális és individuális hatások egyaránt befolyással vannak.¹¹ (N. Kollár és Szabó, 2004) .Vannak, akiknek a földrajzi fekvés, gyors megközelíthetőség, nyitvatartási idő játsza a legrelevánsabb szempontot az intézmény kiválasztásánál (Pivókné 2017)¹², még a magasabb képzettségűek esetében a minőség és a komplexitás mellett az individualizmus is döntő szereppel bír (Raikes és mtsai. 2012)¹³.

Brayfield és Korintus (2011)¹⁴ úgy vélik, hogy magyar szülők olyan jeleket keresnek, amelyek a gyermeket szerető pedagógusra utalnak a választandó óvodában. Ehhez hasonló pedagóguskép domborodik ki. Campbell-Barr és munkatársai 2015-ös kutatásában¹⁵ is az általuk vizsgált kompetenciákon keresztül a gyermeket szerető óvodapedagógusról. Ezen kompetenciákhoz tartozik, például az érzelmi kötődés a gyermekhez, szeretet vagy empátia. Török (2004)¹⁶ többek között a „család felé nyitottság”-ot nevezte meg a szülőket megkérdező kutatásában. Raikes és munkatársai (2012) szerint a pedagógus szakmai tudása és képzésének szintje számít a szülőknek. Ha ez az óvoda feladata lenne, akkor ehhez az intézmény alapfunkciójának, a küldetésének a megváltoztatására lenne szükség azt illetően, hogy hogyan bánjon a gyermekkel, hogyan segítse a holisztikus fejlődésüket és a személyiségük egészséges kibontakozását.

Egy vegyes életkorú csoportban pusztán a különböző korok és a pajtások testméretei segítséget nyújtanak a tájékozódásban. Az újonnan érkező gyermekeknek nagyobb lehetőségük van a számukra megfelelő gyermekekhez kötődniük, legyen az a saját életkorú gyermekcsoport, vagy az idősebb gyermekek csoportja, attól függően, hogy milyen korábbi tapasztalattal érkeznek az óvodába. hogy egy vegyes életkorú csoportban egy természetes életegységet találhatunk meg, ami

¹¹ N. Kollár Katalin és Szabó Éva (2004, szerk.): Pszichológia pedagógusoknak, Osiris Kiadó, Budapest.

¹² Pivókné Gajdár Klára (2017): A család és óvoda kapcsolatának együttműködő szerepe a gyermeknevelésben. In: Vargáné Nagy Anikó (szerk.) Családi nevelés 2., Didakt Kft.

¹³ Raikes, H., Torquati, J., Wang, C. & Shjegstad, B. (2012): Parent experiences with state child care subsidy systems and their perceptions of choice and quality in care selected. Early Education and Development, 23., 4. sz., 558–582. <https://doi.org/10.1080/10409289.2011.574268>

¹⁴ Bayfield, A. & Korintus, M. (2011): Early childhood socialization: Societal context and child rearing values in Hungary. Journal of Early Childhood Research, 9. 3. sz., 262–279. <https://doi.org/10.1177/1476718X11402444>

¹⁵ Campbell-Barr, V., Georgeson, J. & Varga Nagy, A. (2015): Developing professional early childhood educators in England and Hungary: Where has all the love gone? European Education, 47. 7. sz., 311–330. <https://doi.org/10.1080/10564934.2015.1100451>

¹⁶ Török Balázs (2004): A gyermeküket óvodáztató szülők körében végzett országos felmérés eredményei. Országos óvodai project. Szülővizsgálati alproject. Felsőoktatási Kutató, Budapest

ahhoz hasonlít, amit a gyermekek az otthonukban tapasztalnak. Ez a csoport szervezési forma leképezi a családot az intézményesített nevelésben (Teszenyi-Pálfi 2019)¹⁷.

A magyar óvodák alkalmasak a gyermekközpontú gondolkodást feltételező projektpedagógia kisgyerekkori alkalmazására. Mi sem igazolja ezt jobban, hogy az országos kutatás során a megkérdezett óvodapedagógusok több, mint 80%-a több éve alkalmaz projekt módszert. Ez az állítás közepes, vagy annál nagyobb intézményekben, normál méretű csoportokban és inkább a városokban állja meg a helyét. A minősített pedagógia és a reformpedagógia nem az alapját képzik a helyi nevelési programnak, hanem folyamatos fejlődést feltételezve a már meglévő programba illesztettek be innovatív elemeket, kevésbé radikális változásokat indukálva. Ilyen a projekt tanulás-szervezésben történő alkalmazása. A projekt bevezetésének fő forrása az óvodapedagógusok belső önképzése (közvetlen tapasztalat, továbbképzés, szakmai látogatás), a szülők ösztönző szerepe kevésbé releváns. Ez utóbbi állítás nem mondható el a munkahelyi vezetésről, mely részéről csaknem elvárás. (Teszenyi-Pálfi, 2019)

„Az óvodapedagógusok szakmai motivációja között a komplex személyiségfejlesztés, a téma integrált feldolgozása és a gyermekkor érdeklődés, az élmények bevonása a meghatározó. Ez azt jelenti, hogy a pedagógiai projektet nem módszerként kezelik, hanem átfogó stratégiaként” (Pálfi, 2014).¹⁸

Mindenképpen pozitívnak mondható, hogy kezdetét vette egy folyamat, mely ugyan még részleteiben, de felismerte és elfogadta az életszerű tevékenységek személyiségfejlesztő szerepét, folytatva ezzel a korábbi gyakorlatot. A projekt átfogó értelmezése az egész óvodai életet meghatározó szemlélet, komplex személyiségfejlesztés, nem csupán egy módszer. A magyar óvodai alapprogramok és a projekt pedagógiai szakirodalmi elvárásainak is megfelelően a komplexitást a gyerekekhez igazított óvodai nevelést és a kutató-életszerű tanulást emelték ki. Az óvodapedagógusok jelentős többsége a projekt témáját a külső tevékenységi formákra tervezi, mint a teljes személyiséget fejlesztő lehetőséget. Szintén óriási fejlődést mutat, hogy az egyéni és kiscsoportos munka alkalmazása vált általánossá. A projektek realizálása nélkülözhetetlen lenne szülői segítség nélkül, melyből arra következtethetünk, hogy társadalmunk nyitott az új dolgok irányába és a szülők alapvetően elégedettek a projekt módszerrel. A projekt legeredményesebb fázisai egyben a gyerekek körében legnépszerűbb fázisok is (tevékenységek és témák kiválasztása, szervezése, lebonyolítása). Ezzel szemben a tervezés és a zárás kevésbé kidolgozott résznek bizonyult. Habár még mindig az egész csoportra történő tervezés a jellemző, jelentősnek mondható a kisebb létszámú csoportra való tervezés is, amely a gyermekekhez való igazodás gyakorlatára

¹⁷ Teszenyi Eleonóra – Pálfi Sándor: GYERMEKNEVELÉS Koragyermekkorai kutatások metodológiája, 2019/2–3

¹⁸ Pálfi Sándor: A magyar óvodai projektpedagógiagyakorlati jegyei

épül. A szülői elégedettséget mi sem tükrözi jobban, mint a gyermekek szülőkkel közös projektjei, akik a társadalmi nyitás eredményeként bevonható társakká váltak. (Pálfi, 2014).

"Az óvodapedagógusok szerepe a projektben elsősorban szervező, orientáló, érzelmileg ráhangoló elvárásokat fogalmaz meg, még a gyerekek a projektben döntően tapasztalnak, alkotnak, figyelnek, felfedeznek" (Pálfi, 2014) .¹⁹

Azt gondolom, hogy a téma aktualitását mi sem bizonyítja jobban, hogy óvodapedagógusként az ember nap mint nap találkozik a projektekben történő komplex gondolkodással. A nivelláló pedagógia válsága, a személyre szabott nevelési szemlélet erősödése, a gyermeki szükségletek felértékelődése és a folyamatos változáshoz történő alkalmazkodás igényének köszönhetően a gyermeki ötletek egyre inkább a figyelem központjába kerülnek, melyek sok-sok újdonságot tartogatnak tapasztalt és kevesebb tapasztalattal rendelkező pedagógusoknak egyaránt. A kutatás a téma aktualitása mellett gyakorlati oldalról közelítette meg a témát, ezzel is segítve a gyermekek mindennapjainak színesebbé tételét, mely szerintem az egyik legszebb cél lehet az életünkben.

			Az Ön életkora:					
			25-30 év	31-35 év	36-40 év	41-45 év	45 év-	Összesen
Hogyan ítéli meg, kinek a leghatékonyabb beszoktatni gyermekét a választott óvodai intézménybe?	Anya	fő	15	57	60	44	20	196
		%	88,2%	93,4%	93,8%	95,7%	76,9%	91,6%
	Apa	fő	0	3	0	1	2	6
		%	0,0%	4,9%	0,0%	2,2%	7,7%	2,8%
	Más	fő	2	1	4	1	4	12
		%	11,8%	1,6%	6,3%	2,2%	15,4%	5,6%

A kérdőívet kitöltők **hogyan ítélik meg, kinek a leghatékonyabb beszoktatni gyermekét a választott óvodai intézménybe?** A kérdőívet kitöltők 91,6%-a (196 fő) gondolta úgy, hogy Anyának, 2,8%-uk (6 fő) pedig, hogy Apának érdemes a befogadási folyamatnál jelen lennie. A más kategória 5,6 %-ot ért el, 12 fő választotta ezt.

Mennyire ért egyet az Ön által választott óvodában a befogadási időszak hosszával? - hangzott a harmadik kérdés. Az emberek többsége alapvetően egyetértett, 28%-uk jelölte be az „Egyetértek”, 34,6 %-uk a „Többnyire egyetértek” és 12,1 %-uk a „Teljes mértékben egyetértek” válaszlehetőségek valamelyikét. (Melléklet 1. ábra)

¹⁹ Pálfi Sándor: A magyar óvodai projektpedagógiagyakorlati jegyei

Mennyire elégedett?/Szempont		Kommunikáció	Bef. idő h.	Egyéni bm.
	fő	50	60	52
Elégedett vagyok	%	23,40%	28,00%	24,30%
Nem mindennel vagyok elégedett, de vannak jó aspektusai	fő	55	41	31
	%	25,70%	19,20%	14,50%
Teljes mértékben elégedett vagyok	fő	32	26	69
	%	15,00%	12,10%	32,20%
Teljes mértékben nem vagyok elégedett	fő	14	13	17
	%	6,50%	6,10%	7,90%
Többnyire elégedett vagyok	fő	63	74	45
	%	29,40%	34,60%	21,00%
Összesen	fő	214	214	214
	%	100,00%	100,00%	100,00%

Mennyire tartja fontosnak, hogy az egyéni bánásmód megvalósuljon az Ön által választott óvodában? - hangzott a következő kérdés. Az emberek többsége alapvetően fontosnak tartja, hiszen 24,3 %-uk (52 fő) jelölte be az „Egyetértek”, 21%-uk (45 fő) a „Többnyire egyetértek” és 32,2 %-uk (69 fő) a „Teljes mértékben egyetértek” válaszlehetőségek valamelyikét.

Az egyéni bánásmód fontosságának megítélése nemenként szignifikánsan eltér ($\chi^2=20,409$, $p=0,000$). A nők vélik ezt fontosabbnak, hiszen a női válaszadók 37,7%-a (61 fő)

teljes mértékben egyetért, míg a férfiaknak csupán 15,4%-a(8 fő) nyilatkozta ugyanezt.

(Melléklet 2. táblázat)

Hasonlóan szép eredmény született az intézmény és az intézmény dolgozóinak kommunikációjával való elégedettséget vizsgáló kérdésnél is, hiszen 23,4 %-uk (50 fő) jelölte be az „Egyetértek”, 29,4%-uk (63 fő) a „Többnyire egyetértek” és 15 %-uk (32 fő) a „Teljes mértékben egyetértek” válaszlehetőségek valamelyikét. (Melléklet 2. ábra)

Kommunikáció

Egy óvodapedagógus számára a szülőkkel való kommunikáció során a legnagyobb félelmek: szakmai határok védelme, szülői érzékenységtől való félelem, a családi életbe történő beavatkozástól való félelem. (Németh Ildikó,2020) ²⁰

²⁰ Németh Ildikó (2020): Megbeszélünk? Elbeszélünk? Nem beszélünk? - Kommunikációs technikák a szülő-gyerek kapcsolatban, (Óvodavezetési Ismeretek, 2020. február) <https://raabe.hu/megbeszelunk-elbeszelunk-nem-beszelnunk/?fbclid=IwAR33MVXTsFiRR-xalk8v1YcJa4LVtmCFMWfK-Z0K0SRAOzpli1yRIRY5U4> Letöltés

A szülők gyakran nem tudatosan, de "beleszólnak" a pedagógus munkájába, szakmai kompetenciájába, mert a legjobbat szeretnék gyermeküknek, amely bizonyos szinten érthető is, hiszen az elegendő mennyiségű információ oldja a szülői szorongást. Az óvodapedagógus fél a családi élet vékony határának átlépésétől és a szülői elzárkózástól. A "rossz hír hozója" gyakran találkozik szélsőséges viselkedési formákkal a szülők részéről. A szülők gyermeküket a legnagyobb biztonságban szeretnék tudni, melynek alapja a bizalom, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető diszkrécióra és őszinteségre. Az óvodapedagógussal történő kommunikáció színtere lehet szülői értekezlet, egyéni beszélgetés, családlátogatás.

„A magyar gyerek soha nem ott van, ahol van”. (Vekerdy, 2016) Az óvodában legyen óvodás, az iskolában iskolás...²¹ A mindfulness, azaz a tudatos jelenlét bizonyítottan stresszcsökkentő hatású. Az Alapprogram szerint az óvodában kell megteremtődnie a következő életkori szakaszba, a kisiskolás korba való átlépés belső pszichikus feltételeinek, az iskolaérettségnek ki kell alakulnia a zökkenőmentes átmenetek elérésének érdekében. Játékos tanulás, fejlesztő játékban is szerepel a „játék” szó, a játék is lehet fejlesztő jellegű, míg a tanulás is lehet játékos jellegű. Az Alapprogram szerint az óvodáskorú gyermek elsődleges tevékenysége a játék, elsősorban a szabad játék, mely során a gyermek a külvilágból és a belső világából származó tagolatlan benyomásait ennek során tagolja. A játékkal azonos jelentőségű a mindennapos verselés, mesélés, mert az érzelmi biztonság megteremtése mellett meghatározó szerepet játszik a feszültségek feloldásában, a kritikai gondolkodás kialakulásában és az anyanyelvi fejlődésben egyaránt, így nagyon fontos tényezője az iskolaérettség kialakulásának. Szinte magától adódik a kérdés, hogy mindennapos mesével fel lehet készülni az iskolai életre? Vekerdy szerint igen.

A hatékony kommunikációhoz nemcsak a verbális, de a nonverbális és metakommunikációs jelek is hozzátartoznak (Rogers) (Hercz Mária, 2015) ²² A szülők szemében hitelesnek kell lennie az óvodapedagógusnak, mivel mintája, mint szeretett személy mintája meghatározó szerepet játszhat a gyerekek életében. Ezt úgy érheti el, hogy ezen jelek három csoportja harmóniában van egymással a

ideje: 2021.11.24.

²¹Vekerdy Tamás: Kisgyerekek - óvodások

(Kiadó: Central Média csoport Zrt. (Sanoma), 2016 április)

²²Hercz Mária (2015): Hatékony pedagógiai kommunikáció – Hogyan értessük meg magunkat? (Pályakezdő óvodapedagógusok túlélőkészlete, 2015 október)

https://www.researchgate.net/publication/315723452_Hercz_Maria_HATEKONY_PEDAGOGIAI_KOMMUNIKACIO_Hogyan_ertessuk_meg_magunkat_ovo_es_tanito_hallgatoknak Letöltés ideje: 2021.11.24.

kommunikáció során. Testbeszédünk őszintén elárulhatja, vajon érdekel vagy untat a másik mondanivalója. Ezeket a jeleket együttesen, egymást kiegészítve szabad értelmezni. Elszigetelten történő dekódolásuk – ha teljesen kiragadjuk őket a szövegkörnyezetből – akár teljesen más értelmezést is nyerhet, ugyanazok a jelek a különböző élethelyzetekben és kultúrákban teljesen mást jelenthetnek. Ezek együttes használatával tudjuk megteremteni az őszinte, elfogadó szeretetteljes légkört, így tudunk hitelesek lenni, mely a bizalom legfőbb alapja. Vajon félre tudjuk tenni előítéleteinket teljes mértékben és az eltérő emberi tulajdonságokat valóban értéként, az egyéniség részeként tudjuk kezelni? (Melléklet 3. ábra)

			Az Ön életkora:					Összesen
			25-30 év	31-35 év	36-40 év	41-45 év	45 év-	
Vitte-e gyermekét a választott óvodai intézmény által szervezett nyílt napra?	Igen	fő	12	43	53	35	18	161
		%	70,6%	70,5%	82,8%	76,1%	69,2%	75,2%
	Nem	fő	5	18	11	11	8	53
		%	29,4%	29,5%	17,2%	23,9%	30,8%	24,8%

Általánosságban elmondható, hogy a kérdőívet kitöltők 75,2%-a (161 fő) élt a lehetőséggel és a sok-sok lezárást követő időszak után **Vitte gyermekét a választott óvodai intézmény által szervezett nyílt napra.**

A nyílt napokról és külső helyszínes gyermekprogramról a Hajdúnánási Óvoda volt megbízott vezetője, Kónya Gáborné óvoda- és fejlesztőpedagógus nyilatkozott.

A Hajdúnánási Óvoda valamennyi tagintézményében nyílt napokkal várták a szülőket a pedagógusok, ahol megismerkedhettek óvónénikkel, dajkanénikkel és számos kérdésükre választ kaphattak a nyílt napok során.

- Nagy örömünkre szolgált, hogy a Hajdúnánási Óvoda tagintézményeibe néhány év kihagyása után újra folytathatjuk a szokásos módon az óvodai életet, várhatjuk a gyermekeket, tervezhetünk a beiratkozási időszakra, melyre régi szokás szerint visszavezethetjük a nyílt napokat. Tagintézményeinkben ez az időszak zajlott most. Várjuk a szülőket és a gyermekeket óvodáinkba, hiszen tudjuk, hogy mennyire nehéz ez az időszak, amikor el kell dönteni, hogy a családi kötelékből melyik intézmény legyen az, amelyik befogadja a kisgyermeket. Mindig izgalommal teli időszak ez. Mi szeretnénk megkönnyíteni ezt a folyamatot, tanácsokat picikis attitűdöket nyújtva, melyek talán a szülőknek segítséget nyújtanak. Az óvodapedagógusok a leendő óvodások számára programokkal

kedveskedtek az apróságoknak, amikbe természetesen őket is bevonták. Így voltak zenés előadások, kézműves foglalkozások és természetesen a közelgő ünnepek is megjelentek valamennyi nyílt napon.

- A nyílt napjainkat változatosra terveztük, tagintézményeinkét más és más ötleteket csempésztünk bele óvodapedagógusaink ezekbe a napokba. Nyilván nagyon nem rugaszkodtunk el a hagyományos napirendtől, folyamatosan napirendet követve tervezték óvodapedagógusaink a tevékenységbe új ötleteket csempészve a mindennapokban.

Előadóművészek zenés műsoraitól kezdve a tojáskereső játékokon át az óvoda életképeiből összeállított kisfilmmel is várták a belátogató Kicsinyeket és Szüleiket, melyekből megfelelően tájékozódhattak, hogy milyen sokszínű események és tevékenységek folynak az óvodákban a mindennapok során az óvoda falain belül.

Az általam felsorolt tevékenységeket a válaszadók a következőkkel egészítették ki: állatokkal, ezen belül tanyasi állatokkal való találkozás, kisállatok gondozása, állatkert, vadaspark látogatása és a kutyaasszisztált tevékenység végzett az első két helyen. A válaszadók az illem-, a KRESZ és nyelvtanulás mellett megemlítték még az iskolai felkészítést is. Játékok terén külön figyelmet kapott a logikai- és a szerepjátékok mellett a szabad, illetve a friss levegőn történő szabad játék. A kérdőívet kitöltők itt is hangsúlyozták az óvodapedagógus kedvességét, a barátok, a szocializáció és a családdal történő kapcsolattartás fontosságát, mely szerintük a legjobban hozzájárulhat a bizalom kialakulásához.

Állatasszisztált terápia

A kutya rendkívül fontos a gyermek személyiségfejlődésében. Kedvezően hat a szociális és érzelmi fejlődésére és elősegíti a helyes társas viselkedés elsajátítását, segíti a közösségbe való beilleszkedést. Jelentős stresszcsökkentő hatással vannak a gyerekekre, feloldják bennük az aggályaikat, félelmeiket. A tapasztalat azt mutatja, hogy a kutya társaságában felnövő gyerek nyitottabb és kommunikatívabb lesz, barátságosabban közeledik embertársai felé.

A kutyával való rendszeres kapcsolat hosszú távon tompítja a stresszhelyzetek generálta negatív hatásokat. Az eb képes ráhangolódni az ember érzelmeire és átsegíteni őket a nehezebb időszakokon. Az idős emberek számára gátolja a magány és depresszió okozta tüneteket, lassítja az időskori leépülés folyamatát.

Hogy az állatvilágból miért éppen a kutya alkalmas arra, hogy az ember teljes értékű társa legyen? Mert „a domesztikáció során az ember saját igényeihez alakította őket, evolúciós előtörténete során

az emberi környezethez adaptálódtak. Képesek értelmezni az emberi gesztikulációs kommunikációt és érzékenységet mutatnak az emberek kommunikációs kulcsaira, például arcminimika, hangszín.”²³

A kutyával való foglalkozás hatásai:

A gyermek számára ismereteket nyújt az állatról, az állattartásról, a kutya viselkedéséről és az állatgondozásról. Saját, valós képet formál az állatról, amelyet lakóhelye adottságai révén lehetséges, hogy testközelből még csak most lát először. Segít leküzdeni az állattal szemben előzetesen elültetett félelmeket, amelyek valójában egy szülő vagy akár nagyszülő átörökölt érzései lehetnek. Nyugtatóan hat a gyerekekre az eb jelenléte, ezáltal javul a problémamegoldó képességük. Felszabadulttá válnak a társaságában, mert úgy érzik, eltereli róluk a reflektorfényt, a pedagógusok által támasztott elvárásokat. Játékos tevékenységen keresztül, cselekvésbe ágyazottan történnek a foglalkozások

Csányi Vilmos, Segítség, kutyás lettem című könyvét elolvasva egyértelművé válik számunkra, hogy „A mai időkben egy a gazdájához jól kötődő kutya érzelmi világa nagyjából megfelel egy 2 - 3 éves embergyerekének.”²⁴

A kutya jelenléte motiválja a gyermeket, lehetőséget ad a javításra, a kutya könnyen felejt, újra fel lehet hívni vele a gyermek figyelmét.

Az állatok érintésének nyugtató hatása van a gyerekekre, felnőttekre egyaránt, oldja a stresszt, csökkenti az agressziót, a kutya hagyja magát szeretni és viszont szeret.

A vele való foglalkozás során fejlődik az idegrendszer és a kognitív képesség, a törődés hozzájárul a stressz és a szorongás csökkentéséhez.

A terápiás kutya jelenlétének aktivitásával biztosítjuk az óvodáskorú gyermekek fizikai, érzelmi, szociális és kognitív funkcióinak fejlődését, illetőleg a motoros és orientációs képességeket.

Ugyanezen író egy másik könyvében, Kutyák szőrös gyerekek címmel kiderül számunkra, hogy: „Az alapérzelmeket illetően semmi vita nincs a kutyákkal foglalkozó szakirodalomban. Egybehangzóan állítják, hogy a kutyák fájdalmat, haragot, félelmet éreznek, és ennek jól látható jelei is vannak. A fájdalmat többnyire hangadással jelzik, a haragot izgatott morgással, ugatással, a félelmet pedig azzal, hogy behúzzák a farkukat, és igyekeznek a lehető legkisebbre összehúzni magukat.”²⁵

²³ Forrás: Négylábú kolléga a pszichológus mellett (Letöltés helye: <https://ng.24.hu/tudomany/2019/02/05/negylabu-kollega-a-pszichologus-mellett-a-kutya-asszisztalt-terapia/> Letöltés ideje: 2022.08.23.)

²⁴ Forrás: Csányi Vilmos – Segítség, kutyás lettem (2013). 41.o.

²⁵ Forrás: Csányi Vilmos – Kutyák szőrös gyerekek (2012) 90.o.

A kutya érzelmei: A kutya fejlett társas lény, így bizonyos érzelmekben osztozik az emberrel. Azt azonban nehéz behatárolni, hogy ezek az érzelmek pontosan mennyiben egyeznek. Az alap érzelmek, mint az öröm, bánat, félelem, meglepődés jelen van a kutyáknál is.

A kutyák képesek értelmezni az emberi gesztusokat, arckifejezéseket, ezért azokhoz alkalmazkodni tudnak. Ha az ember szomorú, a kutya jellemzően vigasztalóan hozzábújik, ha a gazdi örül, a kutya is átveszi az örömét, vélhetően azért mert megtanulta, hogy ilyenkor nagyobb eséllyel kapható egy kis játékra.

„Boris M. Levinson pszichiáter egy véletlen alkalommal jött rá, hogyan alkalmazható a kutya asszisztensként. Történt az 1960-as évek elején, hogy Levinson bevitte kutyusát, Jingles-t egyik terápiás kezelésére, ahol egy szociális viselkedészavarral küzdő kisfiúval próbált már egy ideje kommunikációs kapcsolatot teremteni. S egyszer csak a kutya jelenlétében különös dolog történt, a kisgyerekek felkeltette az érdeklődését Jingles, és elkezdett hozzá beszélni, e társalgásba később Levinson is bekapcsolódott. Mindketten a kutyushoz beszéltek, rajta keresztül értették meg egymást. A kisfiú nem félt a kutyától, nem érzett megfelelési kényszert, így közel engedte magához, még simogatta is.”²⁶

Az állatasszisztált foglalkozásokról Antali Gyöngyi pszichológust interjú során kérdeztem

Hogyan kell elképzelni egy kutyaasszisztált tevékenységet óvodáskorú gyermekek számára?

Általában a gyerekek félkörben ülnek, amikor a csoportba bemegyünk. Köszönés után előfordul, de nem törvényszerű, hogy a gyerekek egyesével odajönnek a kutyához és üdvözlik őt. Speciális csoportban ez fordítva történik. Ezután különböző (a kutya által ismert) feladatot kérnek tőle a gyerekek pl. ül, fekszik, pacsí, hempereg, ugat stb., amikor a kutya teljesíti a feladatot, akkor az adott gyerek vagy jutalom falatot (ez is speciális, mindig viszem a kutyának, amit kaphat) ad neki vagy megsimogatja. Nem lehet mindig juti falit adni neki, mert akkor előbb-utóbb kigurulna az ajtón, ugyanis egy-egy ilyen foglalkozás kb. 30-45 percig tart és ha minden gyerek minden feladat után juti falit adna neki, akkor hamar elhízna a kutyus. A másik oldalról a simogatás részben más belső folyamatokat indít el a gyerekekben, mint a juti fali, a kutya pedig mind a kettőt szereti. (Egyéni foglalkozásnál ez másképp is alakulhat. Ott lehetne több juti falit adni, viszont sokszor a fizikai kontaktus ott fontosabb a gyerekeknek, persze, amikor nem félnek a kutyától.) Van, amikor a foglalkozás ilyen kis feladatokkal telik, van, amikor speciális „játékkal” pl. különböző tárgyakat,

²⁶ Forrás: <https://ng.24.hu/tudomany/2019/02/05/negylabu-kollega-a-pszichologus-mellett-a-kutya-asszisztalt-terapia/>

játékokat visz a kutya a gyerekeknek, amiről beszélgetnek, játszanak vele. (Ilyenkor az ismeretük is bővül.)

A foglalkozás végén többnyire a kutya közepén ül vagy fekszik és a gyerekek simogatják, dögönyözik, aki akarja elmondja, hogy mi foglalkoztatja, mi tetszett neki (pl. sok gyerek szereti, hogy puha, selymes a kutya szőre), mi nem tetszett neki (pl. folyik a kutya nyála, vagy a Pistike hamarabb mondta, amit ő is akart mondani stb.), végül elköszönünk és eljövünk.

Természetesen az első alkalom egy kicsit másképp telik, mert ilyenkor történik a kapcsolatfelvétel a kutya és a gyerekek között. Ilyenkor megbeszéljük, megmutatjuk, hogy mit hogy szabad, lehet csinálni, beszélgetünk az állatokról. Mindenki elmondja, hogy milyen állata van, melyet szeretne, mitől fél. (Ez már terápiás hatású.) Sokszor ilyenkor derül ki az óvónők és a gyerekek számára, hogy kinek milyen állata van. Beszélgetünk az állatok tulajdonságairól, hogy kell velük bánni, hogy kell gondoskodni róluk, mit szeretnek, mit szabad, mit nem szabad. Pl. megbeszéljük, hogy vannak ételek, amiket egy kutyának soha nem szabad kapnia, akármennyire is szeretnének a gyerekek adni neki, mert az a kutya életébe kerülhet (pl. csoki) Ezzel segítünk a felelős állattartás megalapozásában.

Ön szerint miben segít leginkább az ilyen jellegű kezdeményezés a gyerekeknek?

Ön szerint ez a tevékenység miben járul hozzá a gyerekek fejlődéséhez?

Nagyon sok mindenben segít a gyerekeknek a felelős kutyatartás elsajátításától a csoportműködés megkönnyítésén át az egyéni érzékenység kialakításáig széles a skála. Fejleszti a gyerekeket mentálisan, szociálisan, emocionálisan. Ezekbe sok minden belefér pl. a leírt kórképeknél akár beszédfejlődés, mozgássérült vagy mozgásában valamilyen módon korlátozott gyerekeknél is nagy fokú fejlődés érhető el kutyás terápiával pl. oxigénhiánnyal született újszülöttek [ez gyakori jelenség az elmúlt 20 évben, sokszor a sürgősségi császármetszéssel (tehát, amikor egy komplikáció miatt a császárral életet mentenek) született gyerekeknél figyelhető meg (régebben sajnos ők nem éltek túl a szülést, ma már a fejlett technika és a képzett orvosok, szülésznők, műtősök miatt túlélnek, de sokszor maradnak hátra kórképek)] nagy részénél az oxigénhiány a finom motorikus mozgásért felelős agyterületen okoz károkat, súlyosabb esetben más pl. nagyobb mozgással járó területek pl. járás is sérül. A finom motorikus mozgás a sérülés mértékétől függően a borsó pucolástól a szétszórom „véletlenül” a földön a kutya juti falijait és az érintett gyerekek segítenek összeszedni vagy egyesével szétszortírozzuk a juti falikat forma alapján stb.

A kutyás foglalkozást minden óvoda számára kötelezővé tenném, mert egy nyugodt, stabil idegrendszerű, képzett kutyával való találkozás minden gyerek számára nagyon hasznos lehet. A teljesen egészséges gyerekeket megismerteti a kutyával, a felelős kutyatartással, a gondoskodással,

képessé válnak általa felelősséget vállalni valakiért és a saját tetteikért (pl. egy kutya sok időt igényel és mindig tanítani kell, foglalkozni, játszani vele, állatorvoshoz vinni, etetni, itatni, játszani vele stb.). Érzékenyebbé teszi őket, ugyanakkor segíti a megfelelő gondolkodásmód kialakulását. Egy csoportban segíti a csoportmunkát, de pl. megkönnyíti egy zárkózottabb gyerek beilleszkedését a csoportba, illetve a többieknek is megmutatja, hogyan tudnak segíteni másoknak, akár az új csoporttagnak. Tehát ismeretterjesztő, nevelő, fejlesztő hatása van a gyerekekre.

Azok a gyerekek, akiknek van házi állata, főként kutya, cica, akikkel szoros kapcsolatban telnek a mindennapok, az állatuk felnevelésében, etetésében stb. részvétel sokkal felelősségteljesebbé teszi őket. Az állat elvesztése (persze ez szülő függő) megtanítja nekik, hogy milyen, amikor elveszítenek egy szeretett személyt. Ha ez a környezet részéről megfelelően van kezelve, akkor a gyerekek később (akár felnőttként) könnyebben megbirkóznak a gyásszal.

A kutyák által az elmúlást, halált is másképp látják a gyerekek. Hospice házakban is használnak kutyát, a haldokló segítésére is és amikor a család elbúcsúzik a szeretett személytől. Ilyenkor sok gyerek csak arra emlékszik, hogy pl. mikor a nagyi meghalt ott volt a Beni. Milyen puha volt a szőre. Emlékszik rá, ahogy rátette a kezére a tappancsát és az milyen meleg volt és jó érzés volt neki stb. Így a kutya meg tudja könnyíteni ezt a nehéz élethelyzetet.

Egy speciális igényű vagy beteg gyereknél nagyon látványos a fejlődés, pl. egy mutizmusban szenvedő gyereknek muszáj beszélnie a kutyához, mert csak így tudja a feladatot végrehajtani a kutya, így szépen lassan elkezd beszélni először csak a kutyához, majd a közvetlen környezetéhez, később a tágabb környezetéhez is. Tanulási zavaroknál is nagyon hatásos, mert a kutya jelenléte pozitívan hat a gyerekek teljesítményére. Pszichológiai terápiáknál már pusztán a kutya jelenléte terápiás hatású lehet és akkor a speciális feladatok, amiket a gyerekek a kutyákkal megcsinálnak még szóba se kerültek.

Melyek a legnépszerűbb mozzanatai a gyerekek körében?

Ez mindig gyerek függő. Kisebb gyerekek imádják simogatni, ölelgetni a kutyusokat. Nagycsoportos ovisok és kisiskolások már jobban szeretnek feladatokat adni a kutyusnak, hogy adhassanak neki jutalom falatot. A cserfesebb gyerekek jobban szeretnek beszélgetni, elmondani a saját meglátásukat a kutyákról, a kutyatartásról. Ők sokszor kis „professzorok”, mert valakinek a környezetükben mindig van kutyája, ezért úgy gondolják, hogy ők mindent tudnak a kutyákról. A nagyobb iskolások, gimisek megint csak simogatni, ölelgetni szeretik a kutyát. Közülük sokra rá is lehet bízni őket. Szívesen sétálnak is vele, „vigyáznak rá”, ők nagyon felelősségtudóak. Mikor egy-egy foglalkozás/folyamat végén megkérdezem, hogy kinek mi tetszett a legjobban nagyon sokféle választ

kapok, ez szerintem a személyiségük sokszínűségét mutatja, hiszen ez egy kicsit amolyan szeretet terápia is és szeretetnyelvek itt is nagyon jól elkülöníthetőek

„Az állatterápia egyre nagyobb szerepet kap a rászorulóknak mindennapi életében. Segítséget nyújtanak mozgáskorlátozottaknak, értelmi sérülteknek, magatartászavarokkal küzdőknek, illetve a pszichiátriai ellátás különböző területein, prevencióban, intervencióban és rehabilitációban. A kutyák gyógyító ereje különböző kor- és célcsoportnál működhet, hatásos szorongásoldásként, stressz- és depresszió-csökkentő hatással bír.”²⁷

Állatasszisztált terápia: „Az ember-állat kapcsolatban rejlő „gyógyító” lehetőségek kihasználásának egy speciális területe az, amit ma állatasszisztált terápia (Animal Assisted Therapy)- AAT) néven ismer a szakirodalom.”²⁸

A kérdőíves kutatás során rákérdeztem, hogy **a tevékenységek közül melyek azok, amelyek Önök otthon is szívesen végeznek gyermekével?** Örömmel olvastam, hogy a legnépszerűbb válasz ennek a nyitott kérdésnek az esetében a „szinte mindent” kategória volt, a második legnépszerűbbnek pedig az első három tevékenység (Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, Verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás) bizonyult.

Érdeklődtem, hogy **Szívesen részt vennének-e az óvoda által külső helyszínen rendezett ünnepi rendezvényen, gyermeknapon, családi sportnapon, színházlátogatáson, bűvészelőadáson?** Saját családi és baráti körben történő tapasztalatainkat láttam beigazolódni, hiszen a válaszok 93,9 %-a (201 fő) igen volt.

		Az Ön életkora:					
		25-30 év	31-35 év	36-40 év	41-45 év	45 év-	
Szívesen részt vennének-e az óvoda által külső helyszínen rendezett ünnepi rendezvényen, gyermeknapon, családi sportnapon, színházlátogatáson, bűvészelőadáson?	Igen fő	16	59	61	42	23	201
	%	94,1%	96,7%	95,3%	91,3%	88,5%	93,9%
	Nem fő	1	2	3	4	3	13
	%	5,9%	3,3%	4,7%	8,7%	11,5%	6,1%
Összesen	fő	17	61	64	46	26	214
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

²⁷ Forrás: <https://ng.24.hu/tudomany/2019/02/05/negylabu-kollega-a-pszichologus-mellett-a-kutya-asszisztalt-terapia/>

²⁸ Forrás: Magyar Tudomány folyóirat 2011. 06. 06. szám. Gyógyító állatok: Tudomány vagy kurzuslás c. cikk. Szerzők: Topál József PhD és Hernádi Anna PhD hallgató pszichológusok.

A Hajdúnánási Óvoda hagyományápoló családi játszónapjáról Kónya Gáborné, óvoda- és fejlesztőpedagógus, a Hajdúnánási Óvoda volt megbízott vezetője nyilatkozott.

- A Hajdúnánási Óvoda valamennyi tagintézménye részt vett ezen a közösségépítő családi napon. A Hajdúnánási Óvoda egy pályázat keretén belül megnyert egy összeget. Ez óvodaszintű rendezvényre ad lehetőséget, melynek az első alkalmán vagyunk most a mai napon itt a Hősök Ligetében. Tulajdonképpen ez a pályázat a népi hagyományok, a népi mesterségek, a régmúlt közvetítését segíti elő a gyermekek részére. Természetesen szülőkkel, rokonsággal, családokkal, intézményünk dolgozóival együtt jött létre ez a program. A másik rendezvényre a Kendereskertben kerül majd sor az őszi időszakban, melyen szintén újdonságokat, népiségeket, kézműves tevékenységeket, népi játékokat felvonultatva, előadókát meghívva gazdaggá tesszük azt a programot is.

A programok elsősorban a napi hagyományokhoz kötődtek, hiszen nagyon fontos, hogy már az óvodás korosztály is megismerkedjen elődeink életével, szokásaival. Hajdúnánáson több éve nagy hangsúlyt fektetnek a néptáncoktatásra, a táncpedagógusok igyekeznek a város valamennyi fiatalját megismertetni a népi kultúra ezen kincsivel. Az óvodában is folyik már a program ápolása, melyből a délelőtti résztvevői ízelítőt kaphattak a rendezvényen.

Napjainkban reneszánszát éli az íjászkodás, nagyon sok helyen találkozhatunk ezzel az ősi fegyverrel. A Kerecseníjász Egyesület jóvoltából a bátrabbak közelebbről is megismerkedhettek az íjászat fortélyaival. Az egyesület tagjai egy jurtát is felállítottak, ami a vándorló nomádok és a honfoglalás kori magyarok egykori lakótere volt. Az érdeklődők megtekinthették az egykori felszereléseket, fegyvereket, ruházatokat.

A gyerekek és felnőttek örömmel próbálták ki a népi játékokat. Volt itt többek között gólyaláb, de a gyorskezü gyerekek a diótörésben is szerezhettek sikerélményt. A Hajdúnánási Óvodát agintézményeiben folyó kreatív munka a kézműves sarokban öltött testet. A csillogó szemű gyerekek valósággal ellepték az asztalokat, hogy szebbnél-szebb dolgokat hozhassak létre. - Mivel egy hagyományápoló családi játszónapon vagyunk, ezért úgy gondoltuk, hogy - hasonlóan, mint ahogy rendezvényeinken rendszerint is - kézműves tevékenységgel kedveskedünk a gyermekeknek, melyet óvodapedagógus kollégáink, dajka nénik, pedagógiai asszisztensek segítettek elkészíteni az alapanyagok tekintetében. Óránként, intézményenként különböző tevékenységeket kínáltunk a gyermekeknek. Számtalan ötletet vonultattak fel ezen a délelőttön és sikeresen gyűltek köréjük a kisgyermekek.

A nap egyik különlegessége az ovis portéka kiállítás volt, amelyet direkt erre a napra álmodtak meg az óvodákban. A gasztrohős munkacsoport a kiállítást háztartási hulladékokból, újrahasznosított

anyagokból valósította meg, Igyekeztek olyan elemeket építeni, amelyekkel találkoztak a gyerekek piacokon, vásárokon.

- Az Óvoda saját szervezésében igyekezte kiegészíteni a programokat egy ovis portéka kiállítással. Az ovis portéka kiállítás úgy jött létre, hogy működik intézményünkben gasztrohős munkacsoport, aki munkatervében tervezte már ezt a kiállítást. Szelektív anyagokból - különféle olyan hulladékokból, amelyek a háztatásban már hulladéknak számítanak, de számunkra újrahasznosíthatóak – készítettek el olyan termékeket, amelyek a gyerekek szemléletében megmutatják, hogy mit jelent a piac, mit jelent a portéka fogalma, hogy melyek azok a termékek amelyekkel már találkozhattak, esetleg a Hajdúnánási Városi Piacon is, de saját elképzelésükben is, ők, mint óvodások bármilyen portékát kitalálhattak. Széles tárháza jelent meg ezeknek a termékeknek. Az ovis portéka kiállításunknak a Művelődési központ is helyet fog adni június 7-től 14-ig terjedő időszakban, ekkor bárki megtekintheti, belátogathat, nem szeretnénk titkolni, azt szeretnénk, ha minél többen megtekintenék.

A napon az ovis portéka kiállítás ihletője, a Nánási Portéka is részt vett különböző termékeivel, ahol finomságok kóstolására is volt lehetőség. A nap során ugrálóvár, népi játékok, kirakodóvásár és további kísérőprogramok is gazdagították az eseményt. Ez a vidám nap így vált a generációk közötti kapcsolatteremtésé és a közös élményekkel való gazdodás elemévé.

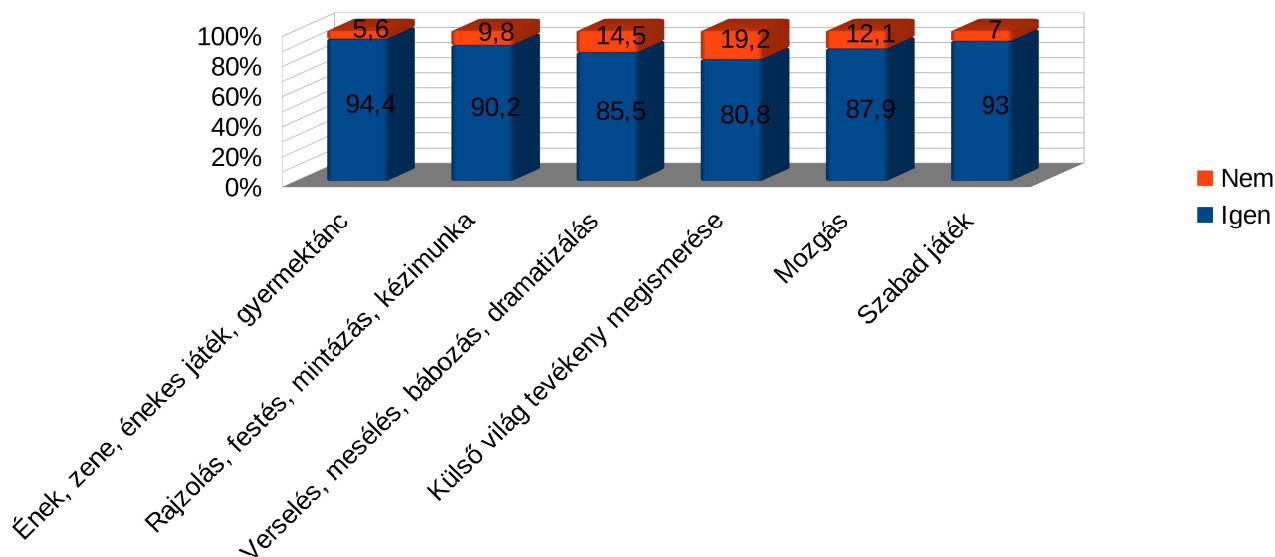
Mivel a válaszadók többsége már élt át befogadási időszakot idősebb gyermekével, így szívesen osztotta meg tapasztalatát a „**Mi volt Önöknek a legnehezebb ebben az életszakaszban?**” - kérdésekre választ adva. A reggeli elválás és maga az elengedés nehézségét említették meg legtöbbször a válaszadók a bizalom fokozatos kialakulásának nehézsége mellett, hiszen számukra szinte teljesen ismeretlen személyekre kellett bízniuk legféltebb kincsüket. A napirendhez, a többi gyermekhez történő alkalmazkodás (elveszik egymás játékát, agresszió) mellett összetett volt megszokni az óvodai csoportok magas létszámának köszönhető igen magas zajszintet, a sok-sok új ingertől történő túlfáradást, az állandóan változó Covid-szankciókat, melyek egyben „remek” alkalmat teremtettek nemcsak a gyermekek, de még a felnőttek rugalmasságának, türelmének, kreativitásának gyakorlására.

A kérdések sorát az **Ön mivel segíti gyermekét leginkább a befogadási időszak megkönnyítésében?** kérdés zárta. Őszinte örömmre szolgált, hogy ezt a nyitott kérdést kivétel nélkül mindenki kitöltötte, így láthattuk, hogy mennyire meghatározóak az ebben az időszakban átélt élmények nemcsak a gyermekek, de még szüleik számára is. A szülői válaszok a következők voltak: türelem, beszélgetés, érzelmi-lelki támogatás, gyermekekre történő minél hatékonyabb

ráhangolódás, együtt töltött, minél több minőségi idő, logisztikára történő odafigyelés (késés elkerülése), az óvodáskort elérvén nyitott legyen gyermekünk a világra, megfelelő, fokozatos, a gyermek egyéni igényeit figyelembe vevő beszoktatás, szocializáció, óvodában is fellelhető tevékenységek rendszeres végzése otthon is, szocializáció, önállóságra történő nevelés, türelme gyakorlása, önbizalom-növelés, az első napokban legyen ott a szülő is vele az oviban, hogy a kellő bizalom kialakulhasson, bábozás, sok-sok közös játék, rajzolás, folyamatos biztatás, személyes tárgy bevitele az óvodában, a szülő pozitív hozzáállása, az gyermek ovis tárgyainak közösen történő kiválasztása, folyamatos biztatás, gyermektársasághoz való szoktatás, határozottság, jó kommunikáció, következetesség, a napi pozitív és kevésbé pozitív történések rendszeres kibeszéltetése, kijátszatása, figyelem, nyugalom, rendszeres séta az ovihoz, szeretet és az, hogy ez az egész folyamat természetes és az életünk része.

A kérdésnél - miszerint **Ön szerint melyik tevékenység kezdeményezése bizonyult a legszerencsésebbnek abból a szempontból, hogy az óvodai életet minél hatékonyabban reprezentálja gyermek számára?** - mindegyik kategória (Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, Verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás, Külső világ tevékeny megismerése, Mozgás, Szabad játék) nagyon szép eredményt ért el.

Ön szerint melyik tevékenység kezdeményezése bizonyult a legszerencsésebbnek abból a szempontból, hogy az óvodai életet minél hatékonyabban reprezentálja gyermek számára?

Az Ének, zene, énekes játék, gyermektánc kezdeményezésről gondolták a legtöbben, hogy a lehető legjobban mutatja be az óvodai életet egy gyermek számára. Itt mindegyik életkori kategória 90%

fölötti eredményt ért el, az átlag 94,4% lett. A Szabad játék mindegyik korosztályi kategóriában 90 % fölötti eredményt ért el, átlagosan a válaszadók 93 %-a (199 fő) vélekedett pozitívan. A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka csupán a 31-35 év közötti (85,2%) és a 41-45 év közötti korosztályban (89,1%) ért el 90 % alatti eredményt , átlagban ez a kategória végzett a harmadik legkiemelkedőbb helyen 90,2%-os eredménnyel. A negyedik legnépszerűbb a Verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás tevékenység lett, melyről a válaszadók 85,8 %-a (183 fő) gondolta úgy, hogy hatékonyan reprezentálja az óvodai életet gyermeke számára. Ez a fajta kezdeményezés a 36-45 év közöttiek körében volt a legszimpatikusabb (93,8%). Külső világ tevékeny megismerése kategóriában ez a szám 80,8% (173 fő) Mozgás esetében 87,9% (188 fő).Ön szerint melyik tevékenység kezdeményezése bizonyult a legszerencsésebbnek abból a szempontból, hogy az óvodai életet minél hatékonyabban reprezentálja gyermek számára?

		25-30 év	31-35 év	36-40 év	41-45 év	45 év-	Összesen
Szabad játék	Igen	100,0%	91,8%	90,6%	95,7%	92,3%	93,0%
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Igen	100,0%	91,8%	95,3%	95,7%	92,3%	94,4%
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Igen	94,1%	85,2%	90,6%	89,1%	100,0%	90,2%
Verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás	Igen	88,2%	80,3%	93,8%	84,8%	76,9%	85,5%
Külső világ tevékeny megismerése	Igen	94,1%	78,7%	76,6%	82,6%	84,6%	80,8%
Mozgás	Igen	100,0%	82,0%	89,1%	91,3%	84,6%	87,9%

Nemcsak a kedvelt társas forma lehet pozitív játék közben, hiszen van olyan szituáció magányos játék közben, amikor a társa zavaró is lehet, mert a kisgyermek a saját tájkára koncentrál. Innen alakul majd ki a folyamat a szemlélődő (csak szemléli a másik gyerek játékát) és a párhuzamos játékon keresztül („eljátszanak egymás mellett”) a kapcsolódó játék (átveszik a játékeszközöket,

illetve utánozzák egymást) és végül az együttműködő játék. Az egyéni különbségek a későbbiekben is nagyok lehetnek.

Nem tartozik az agresszív-romboló játékhoz, ha valaki lövöldözőset játszik észszerű keretek között, időnként lerombolja a többiek építményét (funkciójátékot játszik, kapcsolódni szeretne) vagy elveszi a másik gyerek játékeszközét, persze fokozatosan rá kell vezetnünk, hogy kérje el a játékeszközöket és kooperáljon másokkal.

Emellett nagyon fontos megteremtünk a megfelelő feltételeket: szeretetteljes légkör, megfelelő hely, elegendő idő, alkalmas játékkészlet biztosítása, pedagógusi odafigyelés, jelenlét. Igen sokszínű lehet a felnőtt szerepe a játékban: pozitív, támogató, megerősítő odafigyelés, kezdeményezés, együtt játszás, megerősítés, segítségnyújtás a tevékenységben és a konfliktusok rendezéséhez, ötletadás új tevékenységekre, illetve továbbfejlesztésére, információadás, veszély, agresszió, negatív játéktéma esetén közbeavatkozás, észszerű- és életszerű viselkedési szabályok kialakítása. Megtanultam, hogy hogyan játsszunk együtt a gyerekekkel és hogy ez milyen sok előnnyel jár a szorongásoldástól kezdve egészen a társas kapcsolatok javításáig. Nem szabad mindig, minden áron fejleszteni a játékkal, mert egyszerű fejlesztő gyakorlattá válhat. A játékeszközök (pl. kavics) sokszor kedvesebbek a gyerekeknek, mint az eredetileg játékfunkció kielégítésére készült játékszerek. A kurzus hangsúlyozta a szabadban történő játék fontos szerepét, mely a kisebbeknél nagyon kedvelt.

„A gyermeknek két tündérvilága van: a cselekvés síkján a játék, szellemi síkon a mese” (Hermann Alice). A játékot külső céltól függetlenül, magáért az örömszerzésért folytatja a gyermek és felnőtt egyaránt, azzal a különbséggel, hogy a gyermeki játék bármilyen lehet, a tárgyakat a gyermek akárminek és akárhogyan használhatja. A gyermekkor elsődleges tevékenységét nem szabad összetévesztenünk a játékossággal, mely más tevékenységeknél sokszor kívánatos.”²⁹

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Lövei Lilla – Hangbújóska Zenébölcsi vezetőjét is megkérdeztem mélyinterjú során a zenével kapcsolatos tevékenységekről

A zenébölcsiben az a fontos, hogy a zene nem a háttérben szól, hanem tudatosan erre figyelünk. Anya ölébe bekucorodnak a kicsik, ez a kettőjük saját kis programja. Bátran énekeljünk a gyermekünknek, mert minden kisgyereknek az édesanya hangja a legcsodálatosabb a világon, de

²⁹ Molnár Balázs előadása 2021.10.08., Hajdúböszörmény

ha valaki tényleg nagyon bátorlatan, ő inkább mondókázzon. Ha egy mondókát nagyon dallamosan, nagyon ritmusosan mondunk el a babának, az ugyanolyan jó hatással van az idegrendszerére, mintha énekelnék neki. Számos helyzetben megfigyelhető, hogy a gyerekek már magzati korban élvezik a zenét. Hogyan hat a bölcsődés korosztályra a zenei foglalkozás? A zenebölcsi lényege a közösségi élmény is és a fejlesztés is. Elsősorban egy zenés foglalkozásról van szó, amin az éneklésen, zenélésen van a hangsúly, de valóban nagyszerű hatása, hogy emellett sokirányúan fejlődik is a gyermek. A negyven perces foglalkozás elsőre soknak tűnhet egy kisgyerek figyelmét tekintetbe véve, de nagyon-nagyon változatosan van összeállítva a foglalkozás. Óráról órára egyre több ideig tudnak koncentrálni a gyerekek. Az óra első része a földön ülve történik, ölbeli játékokkal, amikor mozgással, érintéssel kísérve gyakoroljuk a dalokat, mondókákat. A testi érintés nagyon fontos egy kisgyermeknek. A második részben állva játszunk, itt nagymozgásokat kell elképzelni: hajladozás, nyújtózkodás, ugrándozás, pörgés-forgás, táncolás, hintáztatás, körbe-körbe szaladgálás a teremben. A nagyobbak már egyedül próbálgatják ezeket a tevékenységeket, a kisebbek anyja ölében vannak, anyja segítségével végzik a „feladatokat”. Az apróságok elemi szükséglete a mozgás, a legjobb mindezt zenével, énekkel társítva átélni. Az utolsó blokk egy hangszeres, szabadabb rész. Különböző hangszereken játszom, az anyukákkal közösen énekelünk, a gyerekek apró játékokkal játszhatnak és/vagy figyelhetik a közös dalolás varázsát. A gyerekek szeretik az ismétlődést. Nyugalommal tölti el őket az óra megszokott menetrendje és örömmel tölti el őket, ha felismernek és eljátszhatnak egy már ismert dalt. Minden alkalommal elhangzik jó pár dal, ami az előző órán is szerepelt és mindig vannak újdonságok is. Minden órán mindent háromszor énekelünk. Egy-egy új dalt nyolc héten át gyakorolunk, rögzítünk, aztán bekerül a kb. 500-600 dalt,mondókát tartalmazó „repertoárba”, ezután időről-időre néha újra felbukkan, a gyerekek nagy örömére. Célunk az, hogy az Anyukák megtanulják a dalokat és a hozzá kapcsolódó mozgást, hiszen a heti egyszeri éneklés kevés. Az lenne a leoptimálisabb, ha ezeket otthon gyakorolnák és folyamatosan ismételnék a gyerekekkel, mely nagy tudatosságot igényel a szülők részéről. Annyiszor kell egy dalt eljátszani, ahányszor egy gyerek kéri, amíg csak örömet jelent számára. A nagyobb gyerekek otthon gyakran saját babával, plüss játékkal játszanak „zenebölcsisét”. Egy kis papíron odaadom az anyukáknak az aznap tanult dal vagy mondóka szövegét, amihez egy kis ábrát is szerkesztek, amiről a kicsik később felismerik, melyikről is van szó, és kéri eljátszani. A zenei hallás fejleszthető, nagyon szeretnek énekelni, mondókázni a gyerekek. Amikor bölcsibe, oviba kerülnek, nagyon bátran viselkednek, könnyebben megy nekik a beilleszkedés. Általában az óvodapedagógusoknak is feltűnnek ezek a gyerekek, szokták kérdezni, hogy jártak-e esetleg valahová, hiszen bátran jelentkeznek, önbizalmuk nagyobb, szívesen vállalnak feladatot, állnak ki a többiek elé, akár egyedül énekelni is. Ehhez nagyon jó alapot ad a zenebölcsi, hiszen a zene nekik

természetes részükké válik és ezt szívesen megosztják másokkal is. Ez az önbizalom később is megmarad, a későbbiekben is szívesen vállalnak feladatot az iskolában. A későbbi zenetanulás pedig segíti pl. a nyelvtanulást, matematikai gondolkodást.

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka területét érintve két fontos kategóriát szeretnék kiemelni. Az egyik a vizuális tapasztalatszerzés: formai, színtapasztalatok felidézése, színharmóniák, színhangzatokkal való ismerkedés, formai különbségek felfedezése, ismerkedés a színekkel, eszközhasználat, ollóhasználat. A másik a képességek alakítása, fejlesztése: a taktilis érzékenység fejlesztése, mozgáskoordináció-, formaérzék fejlesztése, komponáló képesség, a manuális képességek, finommotorika fejlesztése, megfigyelő- és koncentráló képesség, arányérzék fejlesztése, vizuális emlékezet-, képzelet képességének fejlesztése, színérzék fejlesztése.³⁰

Akár ha csak egy olyan egyszerű műveletre gondolok, mint a festés temperával papírra, mennyivel izgalmasabbá varázsolható a gyermekek számára, ha a papír helyett ablaküvegre engedjük nekik az alkotást, hiszen a vízszintes egyből függőlegessé változik.

Vizuális tapasztalatszerzésként az anyaggal, technikai lehetőségekkel való ismerkedést, tapasztalatszerzést emelném ki a tevékenység közben, de számos pozitív hatást kell még megemlítenünk: formaérzék, arányérzék fejlesztése, az elképzelt figura megformálása, főbb jellemző jegyeinek megjelenítése, képalkotás részformákból, az elképzelt kép megjelenítése a felület kitöltésének lehetőségei, változatos anyag és formahasználat, megfelelő színek kiválasztása.

A tevékenység pozitív hatással van a kéz finommozgásának, a rész-egész viszonyának, a fantázia, képzelet, alkotóképesség, valamint a szem kéz koordináció fejlesztésére, a kéz izmainak edzésére. Másik tevékenységi körként a mintázást sólisztgyurmából (sodrás, nyomogatás, gömbölyítés, tekercselés), illetve a képalakítást ragasztással szeretném megemlíteni. Ebben az esetben a vizuális tapasztalatszerzés az anyaggal, technikai lehetőségekkel, színekkel való ismerkedés, tapasztalatszerzés a tevékenység közben, formaérzék, arányérzék fejlesztése, az elképzelt figura megformálása, az alak főbb jellemző jegyeinek megjelenítése, színharmóniákkal, színhangzatokkal való ismerkedés, képalkotás részformákból, az elképzelt kép megjelenítése a felület kitöltésének lehetőségei, változatos anyag és formahasználat, megfelelő színek kiválasztása, koncentráló- és feladatkézség fejlesztése, eszközhasználat, ollóhasználat formai- és színtapasztalatok felidézése, formai különbségek felfedezése.

³⁰ Bujdosó Mária előadása 2022.02. 10., Hajdúböszörmény

Fejlődik a kéz finommozgása, edződnek a kéz izmai, kiemelt a mozgáskoordináció-, formaérzék fejlesztése, manuális képességek fejlesztése, szem-kéz koordináció és finommotorika fejlesztése. Pozitívan hat a taktilis érzékenység fejlesztésére és a komponáló képességre is.

A fantázia, képzelet, alkotóképesség fejlesztése, testséma fejlesztése; verbális fejlesztés: tárgyak, színek megnevezése; viszonyítás képessége, megfigyelő-és koncentráció képesség, arányérzék fejlesztése, vizuális emlékezet-, képzelet képességének fejlesztése, színérzék fejlesztése.³¹

Mivel a szervezeti forma kötetlen kezdeményezés, így a szervezési feladatok átgondolása a munka zavartalanságát segíti elő, nagyobb teret engedve az érzelmi ráhangolódásra, melyre a társterületekből merítkezve vett motiváció tökéletes megoldás lehet. A választás lehetőségével biztosítom a sokszínű tapasztalatszerzést és a differenciálást, de differenciálás a tevékenység végzése egyéni, páros vagy mikrocsoportos formában is. Jó választás lehet a fejlettségi szinteknek megfelelő differenciálás is.

Célunk, hogy a gyermekek örömmel végezzék a tevékenységet, játékos legyen az alkotás, ismerkedjenek az anyaggal, minőségével, állagával, színeivel. Az értékelés folyamatosan, egyénre szabottan, fejlettségi szintekhez igazodva történik. Az értékelés pozitív célzatú. Több módja is lehet: megoldások lehetőségeinek megjelenítése saját tevékenységgel, formaalakítás, vagy mintaadás műveletekre. Folyamatos az értékelés egyénre szólóan, dicsérek, buzdítok, ha szükséges segítséget nyújtok, példát mutatok.

A gyermeki munka tevékenységeket a gyerekek az egyéni fejlettségüknek megfelelően végzik. A kiválasztott gyermekek munka tevékenységét a gyermeki önállóság tiszteletben tartásával csak a legszükségesebb mértékig segítem a következő módszertani eljárások valamelyikével: motiváció, beszélgetés, magyarázat, bemutatás, utánzás, szemléltetés, megfigyelés, játékos tevékenykedtetés, differenciálás, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés, önellenőrzés, társ- és önértékelés, kísérlet, átélés, megtapasztalás, ösztönzés, biztatás, felfedeztetés, pozitív megerősítés, bábozás, bemutatás.³²

Verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás

A verselés tevékenységek célja a versek iránti fogékonyság erősítése, a hangulat érzékeltetése, képteremtés új versek bemutatása és a már ismertek közös felidézése révén, komplex esztétikai élmény nyújtása, kommunikáció- és beszédfejlesztés: beszédkedv-fokozás, ritmusérzék fejlesztés, szókincsbővítés. A mesélés tevékenységek célja komplex meseélmény biztosítása, esztétikai, érzelmi, erkölcsi nevelés, kommunikáció- és beszédfejlesztés: szókincsbővítés, szövegalkotás

³¹ Bujdosó Mária előadása 2022.02. 10., Hajdúböszörmény

³² Oláh Ágnes előadása, 2022.02.05., Hajdúböszörmény

fejlesztése, non-verbális kommunikációs minta, a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokások erősítése.

33

A megfelelően átgondolt és előkészített feltételteremtés a kezdeményezés sikerességét biztosítja.

A gyerekek érdeklődésének felkeltése elősegíti a kezdeményezésen résztvevők aktivitását, a motiváltság fennmaradását. Egy új, esztétikus eszköz, szerepbe-helyezkedés, találós kérdés a játékos, gyermeki fantázia segítségével teremti meg a mesei szituációt. A közvetlen, megtapasztalt élményre, ismeretekre építő kezdeményezés a gyerekek meglévő tudására, logikájára épít.

A technikai eszközök általi motiváció "korunk gyermekének" elsődleges élmény- és ismeretszerzési módjának inspiráló hatását használja ki. Egy ismert mondókai-alapra épülő új vers bemutatásával egyszerre épít a már közösen átélt élményekre és a friss tartalom motiváló erejére. A játékos mozdulatok segítik a szituáció átélését, megteremtik a "mesés" hangulatot.

A párbeszéd lehetőséget ad egy szimulációs játék elkezdésére, de maradhatok "kettős szereposztásban". A mondóka a kisgyermek nyelvi fejlődésének fontos eszköze, hiszen a hangzás, játék és mozgás együttes élményét adja. A pontos hangzójelzés, a folyamatos lüktetés elősegíti a beszédfejlődést, a szép kiejtést. Igény szerint ismételjük

A gyermeki idegrendszer számára nagyon fontos a pihentető, megnyugtató csend. Az irodalmi tevékenység különösen alkalmas a gondolat- és fantáziaébresztő, képteremtő termékeny csend fenntartására: a versmagok szárbaszökkentésére.

Figyelnünk kell az előzetes szokásalakításra: aki nem vesz részt ebben a tevékenységben, azok a gyerekek is tartsák tiszteletben a többiek "csendjét".

Új eszközök bevonásával (pl. bábok) tovább erősíthetjük a szimulációs játékunk "valószerűségét", az újabb inger fokozza az érdeklődést, a figyelmet. A biztatás, dicséret motiváló erejére építünk. A szememmel biztatom a gyereket, hogy bátran csatlakozzanak hozzám, meg is simogathatom őket.

A zenehallgatásnak szánt dal (furulya, ének, dúdolás) a komplex esztétikai élmény befogadását segíti elő, a hangulati átélést biztosítja. Ismert, mozgással kísért dal. A gyerekek számára a nagymozgással történő szövegmondás segíti a memorizálást, játékosága növeli a versélményt.

A közös éneklés elmélyíti az irodalmi anyag feldolgozását, segíti a gyerekek motiváltságának fenntartását.

A szimulációs játék motiválja a gyerekeket és folyamatosan fenntartja az érdeklődést. Fejleszti a kreativitást, fantáziát, a játékoság segíti a derűs, jó hangulatú tevékenység kibontakozását.

A párbeszédéből építkező vers a gyerekek számára a későbbiekben lehetőséget ad a beszédkészség fejlődésére: a játékos forma hangulati alapozó, fokozza a beszédkedvet, segíti a szövegértést, mintát ad a szövegalkotásra. Ismert versek szabad felidézésének élménye növeli a gyerek

³³ Bujdosóné Dr. Papp Andrea előadása, 2022.02.07., Hajdúböszörmény

beszédbiztonságát, fokozza a beszédkedvét, növeli önbizalmát és tükrözi a gyermeki személyiséget is. A gyerekek érdeklődésének felkeltése elősegíti a kezdeményezésen résztvevők aktivitását, a motiváltság fennmaradását.

A motivációmmal arra törekszem, hogy minden gyerek figyelmét felkeltsem, mert így biztosított a meseélmény zavartalan befogadása. Aki nem vesz részt a tevékenységben, a szokásalakításnak köszönhetően tiszteletben tartja a mesehallgatókat, csendben játszik. Az új, esztétikus eszköz kíváncsivá teszi a gyerekeket, a közös, játékos mondókázás, éneklés, furulyaszó vonzó lehetőség, "felhívás" a folyamatos csatlakozáshoz.

A mindenkori motiváció hatékonyságát alapjában határozza meg az előzetes gyermeki élmény!!! A gazdag, színes, jó hangulatú mese-vers tevékenységek "emléke" a legjobb inspiráció! A mese az óvodában élőszóbeli műfaj. Az előadás minősége meghatározza a befogadást. Ebben az életkorban még fontosabb a ki és a hogyan mondja, mint a mit mesél. Ezért olyan nagy az óvodapedagógus felelőssége: értékes alkotásokat kell hitelesen bemutatni! A gyermeki reakciókat figyelembe véve törekszem a tevékenység derűs hangulati lezárására, maradandó élményként való megőrzésére, az egyéni elképzelések, ötletek megjelenítésére

„ Az elaborációnak, a belső képek kialakításának tehát elengedhetetlen feltétele, alapja a *hallott szavak varázsa*, a gyakori szóbeli, szemtől-szembe mesélés. A gyerek által konstruált saját képek oldják az ismeretlentől való szorongást, fejlesztik a gyermeki fantáziát, kreativitást, és az olvasóvá nevelést is eredményesen alapozzák.

A motiváció *cselekvésre készítető belső indíték*. Egy újszerű, ismeretlen jelenség, tárgy iránti kíváncsiság és a vele való tevékenykedés vonzza és aktivizálja a figyelmet. A *kíváncsiság* és az *érdeklődés* a megismerő tevékenység belső, lényegi motívuma. *Az érdeklődés felkeltésével a célunk:* a külső és belső aktivitás serkentése, az önkéntelen figyelem megragadása, érzelmi hatás kiváltása, egyfajta személyes érdekeltség létrehozása.”³⁴

Élmény - Projekt

Kutatásom elején is feltételeztem, hogy a projekt az egyik leghatékonyabb tanulásszervezési lehetőség. Újfajta módon közelít, gyerekbárát, a gyermeki gondolkodásból és érzelmi igényeiből indul ki. Gyermeki értelemmel is átlátható, felfedezhető benne a gyerek tisztelete és szeretete. Egy-

³⁴ Bujdosóné Dr. Papp Andrea előadása, 2022.02.07., Hajdúböszörmény

egy valóságos élethelyzet vagy egy olyan komplex feladat problémájának megoldása, melynek eredménye a gyerek számára belátható és megfogható, így örömmel ajándékozta meg.³⁵

Gyermekek központúsága mellett korszerű tudást közvetít, demokratikus, az életre nyitott személyiség önkibontakozását inspirálja. A projekt során tevékenységek szervezésével tervezték a fejlesztést, melyek sokszínűségét eredményezheti, hogy a projekttervek megvalósulását a gyermek választása alapvetően befolyásolja. Élményként valósul meg. Az intézményi nevelés és oktatás minden szintjén teret követel magának.

Az óvodapedagógus-gyermek és a gyermek-gyermek közötti természetes együttműködésre épül, mind a téma kiválasztásában, a szükséges tudás megszerzésében, a kellékek és eszközök beszerzésében, a produktum elkészítésében és bemutatásának megszervezésében.

A cselekvések hatékonyabban segítik a személyiség fejlődését, mintha a felnőttől származnának a feladathelyzetek. A szenzoros, percepciós, pszichomotoros fejlődés elsőbbséget nyer a konkrét tapasztalás során. A közvetlen környezet szemléletes alapját adja a megismerési folyamatok fejlődésének – az érzékelésnek, az észlelésnek, a figyelemnek, az emlékezetnek, a gondolkodásnak, a képzeletnek stb. és a gyermeki kísérletező igénynek.”.³⁶

A projektmódszer megvalósulásának lehetőségeit kutattam Kollár Attiláné: "Maradj otthon!" cikkét áttanulmányozva. A téma újszerűsége és aktualitása miatt esett rá a választásom, hiszen igazán csak ebben a pandémiás időszakban kellett kibontakoztatni a bennünk rejlő kreativitást.

A 10 héten át tartó digitális kapcsolattartás új formái nemcsak a pedagógusoknak és a szülőknek, de a gyermekeknek is nagy kihívást jelentettek. A napirend otthoni megtartása mellett releváns szerepet játszott a családok ösztönző támogatása, mely nélkül ez a projekt nem valósulhatott volna meg.³⁷

A gyerekek ezen időszak alatt nagyon sokat tanultak magáról az életről is: önfegyelmet, türelmet, kitartást, egymásra való odafigyelést, fejlődött önbizalmuk, beszéd-kommunikációjuk, kapcsolattartási és együttműködési képességük.

A tehetséggondozásról sem volt szabad elfeledkezni, online rajzpályázat keretén belül zajlott, melyhez az óvodapedagógus ugyan adott ötleteket, de hagyta, hogy a gyermekek a téma keretein belül saját elképzeléseiket valósítsák meg.

³⁵ John Dewey (amerikai pragmatista filozófus és pedagógus (1859–1952)
William Kilpatrick, aki Dewey tanítványa (1918, A projektmódszer)
Hortobágyi Katalin: Projekt kézikönyv, 1991.

³⁶ Körmöci Katalin: Projektmódszer az óvodában (Nemzeti Tankönyvkiadó)

³⁷ Kollár Attiláné: "Maradj otthon!" (Albertfalvai Óvodák, Pajkos utca) Óvodai Nevelés című folyóirat 2021. február

Az eddig megszerzett ismeretek gyakorlásán túl igyekezett az óvodapedagógus olyan ötletekkel előrukkolni, melyeket az otthoni környezetben is meg tudtak valósítani az óvodás gyermekek megfelelő szülői támogatással.

A tevékenység-központúság szinte minden eleme felfedezhető a projekt kapcsán. A gyermeki aktív cselekvés, szereplés mellett látszódnia kell, hogy saját akaratából vesz részt a tevékenységben, mivel jó esetben már a téma is a gyermeki érdeklődéshez kötődik, hiszen arra is van hatásuk, optimálisan velük közösen történt kiválasztása is, akár előzetes élményhez is kapcsolódhat. Mivel nem pusztán ismeretközlésről, hanem élményszerzésről van szó, a gyermek a kreativitását is ki tudja bontakoztatni. A felnőtt nem irányít, nem utasít, hanem támogat - helyet, időt és eszközöket biztosítva – így az önkifejezésre is alkalmas.

„Ha a játék tervezésének korábbi hagyományait vesszük figyelembe, akkor láthatjuk, hogy az óvodapedagógus feladata a játék tartalmának megtervezése volt, hogy pontosan mit is játsszon a gyerek. A tervezett tartalom feltételeinek átgondolási-megteremtési felelőssége, tervezése és a nevelési feladatok közvetlen beépítése a játékot befolyásoló eljárásokba is megfigyelhető volt ebben az időben.”³⁸

A modern projektpedagógia a régebbi pedagógia elvek felnőttközpontúságával ellentétben a gyermekközpontúságot helyezi a középpontba. Nem minden gyerekeknek kell ugyanazt, ugyanúgy, ugyanúgy és ugyanakkor csinálnia, mivel a nivelláló pedagógia már válságát éli.

Nem lehet elégszer hangsúlyozni a differenciálás szerepét, hiszen minden gyermek más és más, így ha a tevékenységvázlatra gondolunk, érdemes több szintre terveznünk.

A projektpedagógia gyermekközpontúságát bizonyítja az is, hogy az Alapprogramban is szerepel a családi nevelés elsődlegessége, az óvoda csak ezt egészítheti ki. A gyermeki háttér megismerése, a családdal történő együttműködés mellett nagyon fontosnak tartja a gyermek minél alaposabb megfigyelését, hogy megismerhessük előzetes tapasztalatait, érdeklődését, fejlettségét, hiszen az életkor nem minden esetben tükrözi hűen a fejlettségi szintet.

„A gyermek szempontjából kell kiindulnunk és semmiképpen sem csoportszinten gondolkodnunk, hanem mikrocsoportokban és individuálisan történő önkifejezésre biztatnunk a gyermekeket tevékenységük során, hiszen a gyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékban tagolja”.³⁹

³⁸ Dr. Pálfi István Tanár Úr előadása (Hajdúböszörmény, 2022.01.31.

³⁹ Vargáné Dr. Nagy Anikó Tanárnő előadása (Hajdúböszörmény, 2022. 01. 31.)

A mozgás területén történő tevékenykedtetés kiemelt szerepet kapott, hiszen az óvodáskorú gyerekek képernyő előtti elfoglaltsága már önmagában sem mondható szokványosnak, figyelembe véve a korosztály hatalmas mozgásigényét. A mókatorna, a gólyafogó vagy a kelj fel, Jancsi ugyan bearanyozhatták a gyerekek otthoni időtöltésüket tevékenység-központúságuknak köszönhetően, de nem is esik szó gyermeki ötletbörzéről, az óvodapedagógus ötlete volt az alap.

Összességében a cikk elnyerte tetszésemet, hiszen számos területet érintve megvalósult a tevékenység-központúság. Ebben a mindenki számára új és szokatlan pandémiás 10 hétben a felkészülés mássága (a csoport tevékenykedtetése, sikerélmény nyújtása, beszédgátlás oldása, beszédaktivitás erősítése, szókincs bővítése) még több tervezést és még nagyobb erőfeszítést kívánt az óvodapedagógustól. A kapcsolattartásban helyet kapott a tisztelet és a bizalom mellett a szeretetteljes kommunikáció, az együttműködés és a támogatás, így megvalósulhatott Széchenyi István gondolata: *„Azokért élünk, akiket szeretünk, azokért, akik igaznak tartanak, a jövőnek élünk, a szépért, s jóért, amit tehetünk.”*

Ennél a kérdésnél kiderült számomra, hogy a válaszadók a bábozást, bábszínház (33,2 %), zenebölcsi (31,3 %), baba-mama klub (37,9 %), gyermekkoncert (34,6 %), hagyományörző, népi játékok (28 %) látogatását és a más, kisgyermekes családokkal történő kirándulásokat (46,3 %) preferálták a könyvtár (15 %), a templom (8,9%), múzeumpedagógiai (12,1 %) és idegen nyelvű gyermekprogramok (9,3 %) látogatásával szemben. Ezen kérdés válaszait a melléklet histogramjain szemléltetem részletesen.

Az óvodai csoportok részére, akár az intézményekben, akár a színházakban, a közösségi érzés elmélyítése szempontjából nagyon jó lehetőséget nyújt a mese bábokkal történő feldolgozása. Az előadások során fejlődik a gyerekek érzelmi intelligenciája, emberismerete, játékos hatással van a beszédképességre és gazdagítja szókincsüket. Kiemelt jelentőséggel bír, hogy a mese mondanivalójának közvetítése a gyerekek saját kis világképének megfelelően történjen.

„Meg kell tanulnunk a gyermek szemével látni és fülével hallani, meg kell tanulnunk a gyermek élményvilágának a szintjét beszélni. Meg kell tanulnunk mindenekelőtt azt, hogy ráálljunk a gyermek érzelmi hullámhosszára, megéljük emocionális történéseit, elfogadjuk vágyait, tiszteljük fantáziáját, s mindezzel elősegítsük a szabad kommunikációt, a nyitott személyiség kibontakozását. Ennek feltétele pedig nem kevesebb, mint a gyermekbe vetett bizalom, az iránta érzett felelősség, melyből nyílt és derűs légkörben, észszerű szabályok között, a gyermek felelőssége is kicsírázik”⁴⁰

„A bábu a gyermek élő barátja. Mellette, vele játszva fejlődik ki tevékenysége, és alakulnak ki kapcsolatai a környező világgal. A bábu életét a maga fantáziájával tölti ki és külalakját a maga

⁴⁰ Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan Libri Kiadó Budapest 2016.

fejlődési fokának megfelelően formálja meg. A gyermek tudatában nincs pontos határ a valóság és a képzelet világa között. A valóság és a képzelet a gyermek számára egyenértékű. Tudatában a lehetséges és a lehetetlen összefonódik, egységet alkot. A bábuk külön varázsa az, hogy ugyanolyan tulajdonságaik és igényeik vannak, mint magának a gyermeknek. Ugyanakkor különös, hogy nemcsak a gyermekekre hatnak, nemcsak őket vonzzák, hanem a felnőtteket is.

A gyermek számára tehát a bábu élőlény. Ugyanolyan tulajdonságai és igényei vannak, mint neki. Ezért a gyermek úgy bánik vele, mint valami élőlénnel. Még a macinak is jól kell viselkednie, mosdania kell, aludnia, ennie. Eleget kell tennie mindannak a sok apró-cseprő kötelezettségnek, amit a gondos anya megkövetel gyermekétől. A gyermek hiszi, hogy a bábu éppen olyan élőlény, mint az ember.”⁴¹ A bábok mellett a díszlet szintén jelentős fontosságú, behatárolható vele a cselekmény helyszíne. A megfelelő díszlet, kellékek és hanganyag megválasztása nagyon fontos a gyermekek számára, segíti őket még inkább belevonni a mese világába.

A bábu alkalmazásakor egy átalakulás megy végbe az emberi érzések, cselekvések, gondolatok folyamatos jelképezésére. A bábót életre keltő ember, jelenlétté alakítja kettejük egységét.

„A bábu mindenkor jel, tárgyi alakjában jeleket hordoz. Egy játékban, szituációban, előadásban való jelenlétének összetettsége a drámai szerepköréből fakad. A mozgás mellett a bábjáték másik közvetítőeleme a szöveg. A báb képes arra, hogy a drámai történéseket szavak nélkül is eljátssza, de a szöveg elengedhetetlen. A báb tárgy, mint az élő szimbolizáló figura mesélni igyekvő epikus forma, a dramaturgia is a szöveget hivatottak feloldani.”⁴²

A bábbal való játék során a bábszínész nem saját testét használja, hanem a bábót mozgatja, felruhazza, gesztusokkal látja el. A báb tárgy csak, mint drámai szereplő létezik és csak addig, amíg mozgatják. A színészi tevékenységnek köszönhetően életre kel, lelket kap és emberi tulajdonságok birtokosává válik. A színésznek magára kell öltenie a megformálni kívánt szereplő személyiségjegyeit, gesztusait, hanghordozását, szóhasználatát. Ennek során az élő ember és egy élettelen tárgy gyakorlatilag eggyé válik. A bábu már megjelenése, formája és az elkészítéséhez használt anyagok, azok színvilága révén egyfajta jelként képviseli a megjelenítendő szereplőt. Az élettelen bábu hordozza a már említett jeleket, a színész a játéka során pedig tulajdonságokkal, személyiséggel ruhazza fel. Amennyiben a bábos maga készíti bábuját, a saját maga teremtette anyag irányítójává válik. Az elkészítés során a saját igényei szerint tudja formálni a figurát, mely megkönnyíti a közös munkát. „A bábszínház napjainkban is élő művészet, akár a színház, a zene vagy a tánc, egyenrangú társa azok minden ágával. Szentirmai László szavait hívom segítségül, hogy meghatározzam mi is a bábjáték. „Legalább is dráma és művészet. Mindezek mellett játék.

⁴¹ Domány Mária : A bábjáték varázsa első rész. – Thurzó Lajos Közművelődési Központ. Zenta 2001.

⁴² A bábjáték lélektana és pedagógiája Szerk.: Hollós Róbertné NPI Budapest 1982.

Játéknak viszont olyan, amelynek üzenete van. Az üzenet a morális képzelőerő gyermeke, amit viszont megálmodott, megtervezett, két kézzel teremtett, élővé varázsolt, térbe helyezett figurákkal, zörejjel, muzsikával, élő szóval adunk át a szellemével, szívével megnyílt közönségnek.”⁴³

Az idegen nyelvű tevékenységek kezdeményezése

Erről a témáról Tóth Gábornéval (óvoda- és fejlesztőpedagógus, a hajdúnánási Református Óvoda volt vezetője) beszélgettem.

A korai idegennyelv-tanítás kezdetben nagy ellenszenvet váltott ki, de még mai napig nagyon megosztó témáról beszélünk ezzel kapcsolatban. Sok előadást meghallgatva nyerte el a tetszésemet még kicsi korban az anyanyelvi és idegennyelvi központ egy helyen található, addig ezek később különválnak. Nálunk a Fülemüle Óvodában külön tevékenységnek számított, melyet a szülői igények hívtak életre. Maximum tizenkét fő a javasolt létszám, de tapasztalatom szerint a nyolc fő volt a legideálisabb, hogy a lehető legtöbb tartalommal töltsük meg ezt az időtartamot. Módszertanát áttekintve is láthatjuk, hogy nem idegennyelv-tanításról beszélünk, hanem rengeteg mondóka, dal és játék segítségével az volt a célunk, hogy megszeretessük a nyelvet a gyermekekkel játékos formában felkészítsük majd az iskolai nyelvtanulásra és nem utolsósorban pedig sikerélményt biztosítsunk nekik. Úgy kellett a tevékenységet szervezni, hogy tulajdonképpen nem volt hozzá hivatalos segédanyag, bár Budapesten annak idején szerveztek ilyen jellegű szaktanfolyamokat, amelyek a témák, a dal-s mondókaanyag témakörénél sokat segítettek.

Maga a tevékenység motivációval indult, melynek célja természetesen az érdeklődés felkeltése és fenntartása volt. Érzelmi oldalról kellett megközelíteni a témát, hiszen a legjobb cél a megfelelő szókincs elérése mellett az volt, hogy a gyermekek meg merjenek szólalni idegen nyelven. Ezt egy bevezető, köszöntő részként kell elképzelni, a napszaknak megfelelő köszönéssel dobjuk a labdát (Guten Tag!), rövid bemutatkozással (Wie heisst du? Ich heisse Balázs), amely a foglalkozások során nagyon egyszerű személyes adatokkal bővült: életkor (Wie alt bist du? Ich bin 5 Jahre alt), esetleg lakcím (Wo wohnst du? Ich wohne in Hajdúnánás, Kossuth Strasse 45.) Ezt a részt mindig az aktuális téma követte, mely a színek, számok, gyümölcsök, testrészek, igék témaköréből került ki. A testrészeket például egy kis vidám dal segítségével próbáltuk közelebb hozni a gyerekekhez, hiszen nagyon jó humorérzékük van, szeretnek és tudnak is nevetni. Az volt a tapasztalatunk, hogy öt éves kortól voltak a gyermekek legjobban motiválhatóak és szerencsésnek tartottuk, hogy anyanyelvi

⁴³ Báb játék Bábjáték, szöveggyűjtemény, szerk. : Dr. Horváthné Fülep Éva, Debrecen, 2003.

szinten stabilak legyenek, hiszen ez a korosztály még nem tud olvasni, ezért mindenekelőtt áll a hallás utáni utánzás.

A játékoság ellenére szükség van valamennyi monotonitástűrésre, amellet, hogy valaki érdeklődő és nyitott. Még angolból a szavakat másképp ejtjük és írjuk, addig németből az átlagosan 30-35 perces tevékenységek során éppen a raccsolást használtuk ki, amely itt nem beszédhibának számított. A hehezetes h-nak köszönhetően számos iskolai visszajelzés érkezett, hogy a gyerekeknek szépen kifejlődött a hanglejtés. Zárórészként pedig dallal köszöntünk el egymástól, majd pedig egy rövid, témának megfelelő kézműves kezdeményezés következett., amely olyan kedves ennek a korosztálynak. Eközben tovább hallgattuk, énekeltük és mondtuk a német nyelvű dalokat, mondókákat. Még a nemzetiség óvodákban egész nap németül folyik a kommunikáció, addig egy ilyen jellegű tevékenység során anyanyelvi szavak is elhangzottak. A nap folyamán akár vissza is lehetett csatolni, például egy étkezés kapcsán akár a gyümölcsök német elnevezéseire is kanyarodhattunk vissza. Az utasítások is németül hangzottak el, iskolába kerülve egy olyan 130 szó volt az átlagos idegennyelvi szókincsük ezeknek a gyerekeknek.

A legnagyobb kihívást a módszerek lehető legváltozatosabb alkalmazása jelentette. A szótanítás sok esetben dobókockával történt képek azonosításával. Mivel idegen nyelven a legnehezebb dolog talán megszólalni, ezért a szóképek sokat segítettek, így sikerült fenntartani a motivációt, mert a gyerekek ezt izgalmasnak, rejtélyesnek érezték a belső motívumalkotás miatt. Másik kedvelt módszer volt, amikor a gyerekek papagájokká válhattak és labdát elkapva, utánzással elismételték a szavakat, a végén természetesen egymásnak is dobhatták a labdát. Tetszettek a gyerekeknek a különböző kártyajátékok, amikor valaminek a párját kerestük meg. Mindeközben észrevétlenül ugyan, de az iskolai beszédfigyelemre is készültünk, nem kiabálták be a megoldást, hiszen akkor kevesebb kártyák tudtak volna összegyűjteni. A mozgásos játékok minden tevékenység elengedhetetlen részét szolgálják, leginkább azonban a cselekvő igék témakörénél domborodott ki jelentőségük. Fontosságuk, megmutatkozott még például pihenésnél is: Steht auf!, Setzt euuch! Laufen!), de kedvelt volt a gyerekek körében a klasszikus körjáték-mondóka páros mellett a szókégyő is, amikor is csigavonalban kellett bábuval lépegetni a gyerekeknek. A csoportos foglalkozásokkal ellentétben az egyéniekénél a mozgásos játékok öröme nem volt olyan nagymértékű, itt a mozgást például színes tenyerekkel és talpakkal kirakott pályán történő lépegetéssel érhattuk el. Ugyanezt szavakkal is meg lehet csinálni. Egyéni helyzetben népszerűek voltak még a labda-, kocka- és kártyajátékokra irányuló tanulásnál hasznos volt a mutogatás, többször ismételve (Oben, Unten, Links, Rechts)

Legfogékonyabbnak az 5-6 éves korosztályt mondanám, náluk az sem volt ritka, hogy akár a 90 perces foglalkozást is nagyon élvezték, természetesen a legváltozatosabb módszereknek

köszönhetően. Nekik már a grafomotorikát fejlesztő feladatok is megjelentek: *Was passt nicht in die Reihe?* Mi nem illik a sorba? Szívesen játszottak még a gyerekek a „Gyertek haza ludaim!” –hoz hasonló német nyelvű mozgásos játékot, ahol farkas vadászott a galambokra, futó-forgójátékként kell elképzelni. A ruhadarabok tanulását szerencsésen lehetett párosítani például a színekkel. Adott dal (pl. *Bruder Jakob*) alatt ki tud több ruhadarabot felvenni, megneveztük magát a ruhadarabot, a színét, sőt még meg is számoltuk őket. Kitalálós játék (*Was ist in deinem Hand?* Mi van a kezében?) érzékelést, észlelést segítette. Ezekkel a módszerekkel felépített alap biztonságot adott később is a gyerekeknek, tudtak rá építkezni az iskolában is. Az is gyakran előfordult, hogy a gyerekek találtak ki egy-egy játékhoz szabályt. A hagyományos magyar népi körjátékokat is tovább gondolták és a forgásokat, kifordulásokat és befordulásokat számos elemmel közösen egészítettük ki. Mivel a gyerekek ebben az életkorban nagyon nyitottak és fogékonyak, így minden élményen keresztül jut el hozzájuk, ezért óriási a felelőssége egy óvodapedagógusnak nemcsak az idegen nyelvű, de az anyanyelvi tevékenységek tervezésénél is. A heti első alkalmon vett anyagot a másodikon ismételtük, következő alkalommal pedig már tudták is a gyerekek.

Igaz a régi mondás itt is, miszerint aludjunk rá egyet, hiszen ennél a korosztálynál még a délutáni alvásnak is nagy szerepe van a rögzülés és az emlékezet miatt. A szülői igényeknek megfelelően próbáltuk meg a 90 percet, 5 percenként váltottuk a legkülönbözőbb feladványokat, nagy mozgásokkal variálva amely a legpihentetőbb ezen korosztály számára. A szünetek rugalmas kezelése mellett a játékelményre fókuszáltunk, az idegrendszer folyamat érését kihasználva történt a szótanulás, például rakétajáték segítségével, hiszen csak a helyesen feltett szavaknak köszönhetően szállhatott fel a rakéta. Az ugróiskolából, de akár a fociból átvett fejelés előnyeinek felhasználásával a szótanulás mellett a gyors reagálóképességet fejlesztettük másodlagosan. Autópályán versenyezhettek a gyerekek, kezdetben akár zsírkretát is fogva (ceruza helyett) a színek tanulásánál a ceruza fogást gyakorolva. Ezek a játékos feladatok a mi esetünkben sokkal korosztály-specifikusabbnak bizonyultak, mint a klasszikus kék-piros-sárga kártyák felmutatása a névelők gyakorlásánál, amely tapasztalatom szerint inkább a 7-8 éves korosztály körében kedvelt.

Külső világ tevékeny megismerése

A közvetlen és a tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti, emberi, tárgyi világ értékei iránt. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása.

Bevonjuk a családokat a környezet rendjének megóvásába.

Szülői együttműködéssel segítjük a gyermekek érdeklődésének fokozását a környezet megismerése iránt. Bevonjuk a családokat a környezet felfedezésébe és rendjének megóvásába. Emellett folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket a gyermekek fejlettségi szintjéről.⁴⁴

A külső világ tevékeny megismerésének leginkább gyermekközeli módszereiről Nagytiszteletű Kocsis Áron lelkipásztor Úr nyilatkozott egy pünkösdi, rendhagyó, igen gyermekbarát templomlátogatás során.

Pünkösöd második napján családi vasárnap volt a templomban, de ez nem csak azt jelentette, hogy a családok együtt vettek részt az Istentiszteleten, hanem azt is, hogy egy jelképes akadálypálya feladatait teljesítik. A rövid Istentiszteletet követően három helyszínre szervezték az állomásokat. A Református Óvoda és a Református Általános Iskola udvarain, valamint a templomban és a templomkertben voltak ezek az állomások. A gyerekek nagy elánnal, nagy érdeklődéssel álltak neki a feladatok végrehajtásához. Voltak ügyességi, rajzos és mászókás feladatok. Természetesen a szülői vigyázó kezek mindig ott voltak.

- Kedves Tiszteletes Úr! Pünkösdhétfőn vagyunk a templomban. Itt beszélgetünk néhány szót arról, mi is történik most.

- Családi napon vagyunk most együtt Pünkösöd másodnapján. Igyekeztünk visszahozni egy olyan hagyományteremtő szándékú gyülekezeti alkalmat, amelyet már a pandémia előtt meg tudtunk rendezni és szerettünk volna egy olyan lehetőséget, alkalmat találni, amikor a családok, kisgyermekes szülők együtt tudnak lenni és valamilyen tevékenységben is, közös élményben van részük itt a templomban, az Általános Iskolában, valamint az Óvodában. Egy olyan összefogással valósult meg ez, amely az intézményeink, valamint a gyülekezet közösségében működött és működik most jelenleg is, hiszen mind az óvoda, mind a Református Általános Iskola pedagógusai, tanárai, segítői részt vettek a programokban, a tevékenységek megszervezésében. Igyekeztünk egy kicsit olyan foglalkozásokat, tevékenységeket biztosítani, amelyekben kicsik és nagyok egyaránt megtalálják örömeiket. Reméljük, hogy ez sikerült is.

-Mennyi időt vett igénybe ezen tevékenységek megszervezése?

- Jó három héttel ezelőtt kezdtük el magát a szervező munkát, de egy olyan összeszokott csapattal tudtunk együtt dolgozni és megvalósítani ezeket a tevékenységi állomáshelyeket, ezeket a kis

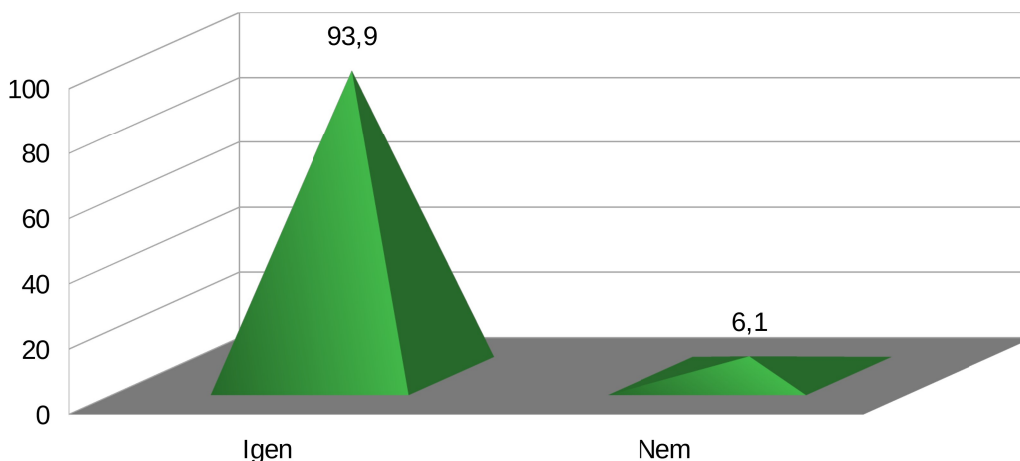
⁴⁴ <http://hajdunanasioveda.hu/wp-content/uploads/2020/10/PEDAGOGIAI-PROGRAM-2020.pdf> (Letöltés ideje: 2022.08.22.)

kihívásokat, amelyek azt gondolom, hogy valóban nagyon nívósak és örömteliek lettek a gyerekek számára.

- Az iskola udvarán a pingpong asztalon egy négyzetrácsos felületre a templom belülről készült fényképei voltak véletlenszerűen lerakva. Kis, programozható robotegerekkel kellett eljutni a képekhez. Ha ez sikerült, akkor már csak a képhez tartozó kérdésre kellett válaszolni és már meg is kapta az igazoló pecsétet a menetlevélbe.

- Itt a templomban milyen feladatokat kellett végrehajtani?-Itt egy kincskeresési feladat volt. Igyekeztünk az apró, de mégis szép különlegességeit megragadni a templomnak, amelyeket így megtalálhattak a gyerekek, akár azt, hány madárfiókát lehet látni a zászlóban, illetve a falfestményeken. Egy huszárt kellett megkeresni az egyik emléktáblán a templom falán vagy éppen egy űrrakéta formájú torony emléket kellett megörökíteni fotón. A karzaton fent most is éppen kirakják az énekrend táblára a gyerekek szülői segítségével a születési dátumukat. Tényleg olyan feladatok, tevékenységek voltak, amelyeknek az lett volna a célja, hogy akik idejönnek majd a Református Általános Iskolába vagy Óvodába gyermekek, illetve családok ezt a templomot, ne valami idegen helyként, hanem sajátjukként érzékeljék és érezzék annak szentségével, tiszteletével és tisztességével együtt, de mégis legyen egy jó ismerős, amikor szeptemberben megkezdik óvodás életüket, iskolai tanulmányaikat, illetve folytatják azokat.

Szívesen részt vennének-e az óvoda által külső helyszínen rendezett ünnepi rendezvényen, gyermeknapon, családi sportnapon, színházlátogatáson, bűvész előadáson?

Mozgás

A mozgás tevékenység kezdeményezéseinek leghatékonyabb módjairól és a TÁ-TI-KA komplex beszédindítóról– Tóth-Reszegi Rékával készítettem mélyinterjút (Tanító, fejlesztőpedagógus, szakvizsgázott gyógypedagógus - logopédus - tanulásban akadályozottak pedagógusa, KMT mozgásfejlesztő)

Jelenleg 15 fős csoportból 6-an kezdik meg, szeptembertől az óvodát. A csoport életkori összetételét tekintve 2,5-3,5 év. Van mondóka-és bábgyűjteményünk, láthatunk itt trambulint, nagylabdát, csepphintát, bordásfalat, tölcsért, deszkát, amelyen az akadálypálya segítségével történő mozgásfejlesztést támogatják. A klasszikus, nagy mozgással kísért mondókázás (Óra vagyok, billegek, Két kis madár ül a fán) mellett sok érdekes feladatban van részük az idelátogató gyerekeknek és szüleiknek. Mivel a kicsik nagyon szeretik az állatokat, így sokat szoktunk állathang-felismeréssel foglalkozni (például fakanalat felemelni, amely az állatnak a képével ellátott) amelynek a hangját hallottuk a tableten vagy színeket kell párosítani hozzájuk. Az egyes „állomások” között kisvonatra szállunk mondóka segítségével, egyfajta keretet, rendszert biztosítva a foglalkozásnak, amely az ismétlődéseknek köszönhetően biztonságot ad a gyerekeknek. Forgószínpad-szerűen következnek a különböző kezdeményezések egymás után, így minden gyermek tudja, hogy mindenki sorra kerül. Természetesen erre sok időre volt szükség, hogy megszokják a gyerekek a rendszert, de év végéhez közeledve elsajátították és megszerették azt.

A finommotorika, a mozgás- és a vizuális képességek fejlesztésénél is figyelembe vesszük a fokozatosság elvét. Kezdetben csupán egy témával foglalkozunk, utána ugyanazt közelítjük meg több szempontból, később akár ezeket a szempontokat variálva egymással. Amikor például az állathanghoz párosítjuk a képet, vizuálisan megerősítjük az akusztikus ingereket., a fakanál felemelésével mozgásra, cselekvésre sarkallva a gyermekeket, amely annyira jellemző és kedvelt ezen korosztály számára. Ha például zsákból kell kihúzni az adott állatka figuráját, már a taktilis érzékelés fejlesztését is hozzávesszük. Ha kétféle állat figuráját egymás mellé, felváltva kell pakolgatni, akkor pedig a szerialitás (sorrendiség) is fejlődik. Az állathangokat kísérhetjük kopogással, tapssal, de akár mondhatjuk őket csukott szemmel is, a lényeg, hogy mindeközben manuálisan cselekedtessük a gyerekeket. Ha egy dobozba az állatok képe fölé rizsszemeket (sárgaborsót, lencsét) szórunk és a gyerekek ezt elseperve tudják megnézni az állatot, vagy szeretnék kivenni az adott állat képét, gyakorolhatják a csipeszfogást, hiszen marokfogással nem érik el céljukat. Nagyon kedveltek a gyermekek körében a különböző puzzle-k, párosítók, akusztikus

inger alapján vagy a színekkel párosítva, amely már a kognitív képességek fejlesztését is bekapcsolja, ez inkább az vége felé jellemző feladat, szintén.

Az 1-1 darab állatos mondóka mellett, melyet mindegyikhez megtanulunk a színek tanulásával, például nagy segítséget jelenthetnek a mesék.

Szutyevjev meséjét képekkel illusztrálva mindig a megfelelő szint kell kiválasztania a kicsiknek ecsetek segítségével, amelyek használata szintén szerencsés lehet például a képről hiányzó testrészt kell magukon, szülőn vagy társon megsimítani vagy egymást körberajzolni, kidíszíteni, bekapcsolva ezzel a szociális kompetenciákat is, hiszen ennek a feladatnak a során a gyerekek odamennek a másikhoz, interakcióba lépnek vele. Ehhez a korosztályhoz érzelmeiken keresztül érdemes közelíteni, a motiváció, érdeklődés felkeltése mellett nagyon fontos a tevékenység megszerettetése. Hiszek a csoport erejében, hiszen közben a közösség fejlődik.

Habár a csoportos foglalkozás mozgásfejlesztés területe 5 éves kortól ajánlott és addig az egyéni fejlesztést tartják sokan a leghatásosabbnak, a tapasztalatok szerint nemcsak a gyerekeknek, hanem a szülőknek, nevelőszülőknek is nagyon jól tesz az összekovácsolódás, hiszen frusztrációval érkeznek ezen gyerekek expresszív (többségében kifejező beszéd zavarban szenvednek, de van köztük hallássérült is) sorstársakká válnak. Mindenkinek jól tesz, hogy a kezdeti 1-2 hónapon át tartó pakolás, rámolás után szabályok, feladatok alakulnak ki. Nagy büszkeségünkre szolgált, hogy az elmúlt, könnyűnek nem nevezhető pandémiás időszak alatt volt olyan szülő, aki a TÁ-TI-KA miatt oltatta be magát, hogy nevelt gyermekével személyesen is részt tudjanak venni a csoportos foglalkozásokon. Mindezek mellett nagyon hasznosnak bizonyult még a home-training is, a foglalkozásokat videóra vettük, zárt csoportban megosztottuk az otthon maradottakkal, így ők onnan tudtak bekapcsolódni a foglalkozásokban, ahol éppen otthon abbahagyták a gyakorlást. Az egyes csoportok között biztosított a folyamatos átjárhatóság, rugalmasan kezeljük őket, hiszen előfordulhat, hogy túl sok az inger a kicsiknek. Nagyon szívesen dolgozunk nagytükrök előtt, fújunk sípot, szélforgót, buborékot, szívószálat, pingpong labdát, gumikesztyűt, de a nyelvvel történő csettintés is nagy népszerűségnek örvend. Minden hónapnak megvan az adott tematikája, ehhez kapcsolódnak a mondókák, a mesék, a vizuális tevékenységeken túl az otthoni feladatok is. Ezeket kiegészítő gyakorlatoknak kell elképzelnünk, melyek egy kis kreativitást és nem túl nagy költségeket igényelve hatékonyan használhatóak például kindertojás-belső, cipőfűző vagy a különböző fűszerek segítségével.

A válaszadóknak 1-től 5-ig történő skálán kellett értékelniük, hogy **Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak**

nehézségeinek leküzdésében? Ennél a kérdésnél a „Bábozás, bábszínház látogatása” (33,2%, 32 fő), „Gyermekek koncert látogatása” (34, 6 %, 74 fő), „Hagyományörző, népi foglalkozások látogatása” (28 %, 60 fő), „Kirándulás más, kisgyermekes családokkal” (46,3 %, 81 fő), „Baba-Mama klub látogatása” (37,9 %, 81 fő) és a „Zenébölcsei látogatása” (31,3%, 67 fő) bizonyult a népszerűnek a „Könyvtár látogatása” (15%, 32 fő), „Templom látogatása” (8,9%, 19 fő), „Múzeumpedagógiai foglalkozás látogatása” (12,1 %, 26 fő), „Idegen nyelvű gyermekprogram látogatása” (9,3 %, 20 fő) kategóriákkal szemben. (Melléklet 3. táblázat, Hisztogramok 1-9.)

Melléklet

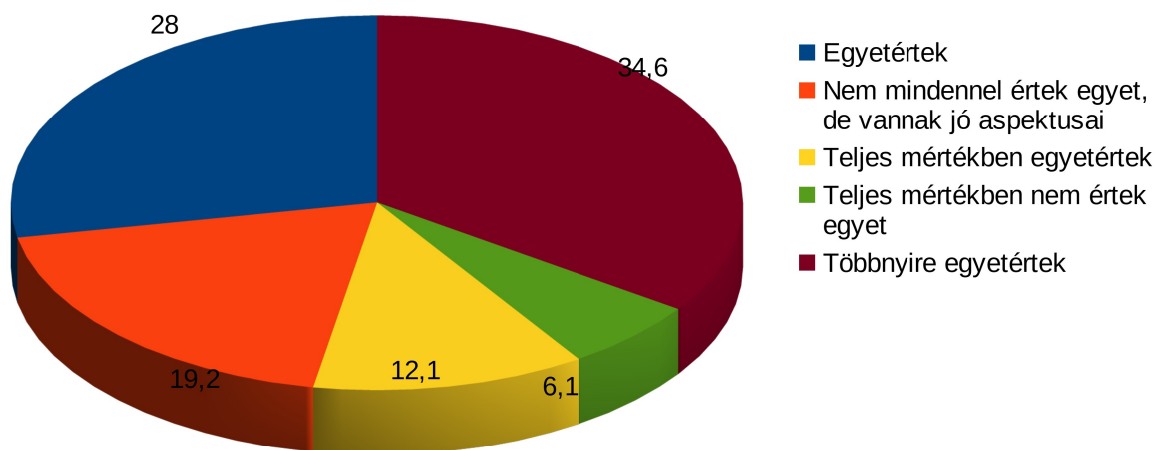
1. Táblázat: Interjúk eredményeit összehasonlító táblázat

Tevékenység, Programlehetőség	Interjúalany neve, végzettsége, pozíciója	Gyermekei szempontból legnépszerűbb mozzanatok	Segítségnyújtás, Fejlesztő hatás
Szünet Baba-Mama Klub alapítása, Könyvtárral történő együttműködés	Dési Viktória, pszichológus	Mondókázás, éneklés, szabad játék, a közösség pozitív ereje gyermeknek és szülőnek egyaránt (verselés, mesélés)	Élethelyzetnek leginkább megfelelő, segítő könyvek ajánlása (gyermek, szülő, pedagógus)
Nyílt napok, Külső helyszínes gyermekprogram	Kónya Gáborné (óvoda- és fejlesztőpedagógus, a Hajdúnánási Óvoda volt megbízott vezetője)	Valós kép nyújtása az óvodai életéről, napirend megismerése, ajándék közös készítése (rajzolás, festés, mintázás, kézi munka), Közösség, néphagyományok (néptánc, népi játszótér, külső világ tevékeny megismerése)	Információnyújtás, szülői kérdések megválaszolásolása, bizalom megalapozása
TÁ-TI-KA komplex beszédindító mozgástevékenység	Tóth-Reszegi Réka (Tanító, fejlesztőpedagógus, szakvizsgázott gyógypedagógus, logopédus, tanulásban akadályozottak pedagógusa, KMT mozgásfejlesztő)	Akkusztikus ingerek (pl. állathangok) utánzása, képpel történő megerősítése. Színek, számok, testrészek, logopédiai játékok	Mozgás, beszéd, finommotorika és vizuális képességek fejlesztése, szabálytanulás (csoportos fejlesztés előnyei)
Idegen nyelvű tevékenységek	Tóth Gábornéval (óvoda- és fejlesztőpedagógus, a	Csoportos foglalkozásoknak	Anyanyelvi- és idegen nyelvi

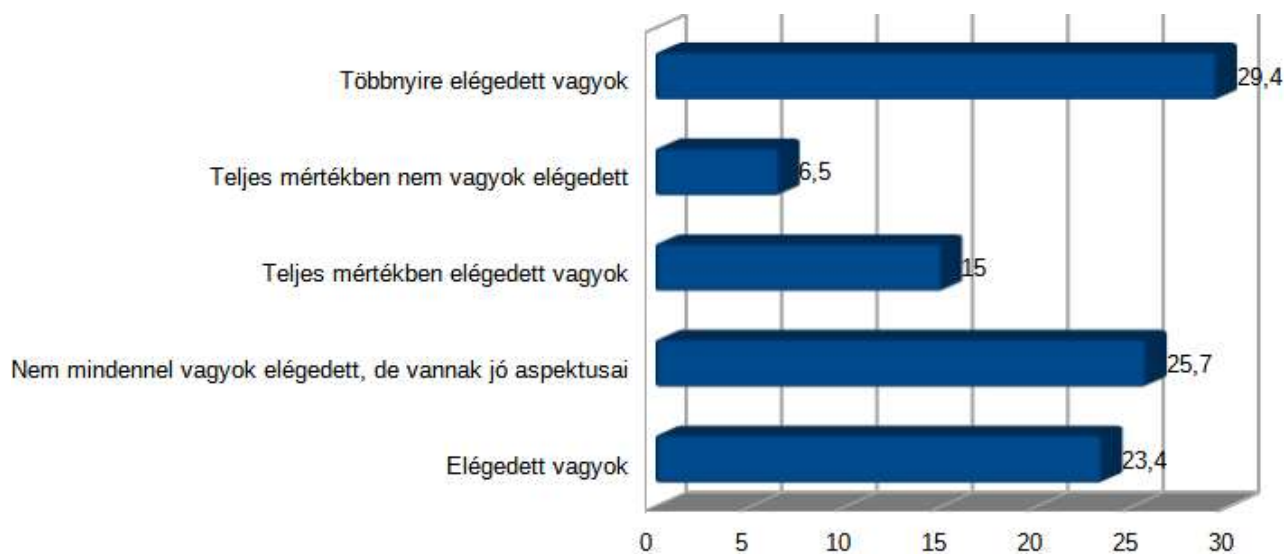
kezdeményezése	hajdúnánási Református Óvoda volt vezetője)	köszönhetően közösség pozitív ereje, mozgás, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, éneklés	készségek fejlesztése, finommotorika
Zenebölcsi	Lövei Lilla, Zenetanár, Hangbújócska Zenebölcsi vezetője	Testközelség, szülővel közös, pozitív élmény, édesanya hangja, hétköznapi szituációk (pl. öltözködés, kézmosás megkönnyítése)	Zene, hangszerek, mozgás, érintés varázsa, önbizalom növelés
Rendhagyó Pünkösdi templomlátogatás	Nt. Kocsis Áron	Templom, templomkert játékalloásokkal való megtöltése, robotika	Nyitottság, elfogadás, játékos családi vasárnapok
Állatasszisztált foglalkozások	Antali Gyöngyi pszichológus, coach, életmód-tanácsadó és terapeuta, terápiás-kutya felvezető (Magyarországon), illetve állatterápiás pszichológus (Németo.)	Fizikai kontaktus (simogatás), jutalomfalat, feladatok adása a kutyának	Tapasztalatok megosztása, esetleges félelmek leküzdése, beszéd- és mozgásfejlesztés

1. ábra: Befogadási időszak hosszával történő elégedettség vizsgálata

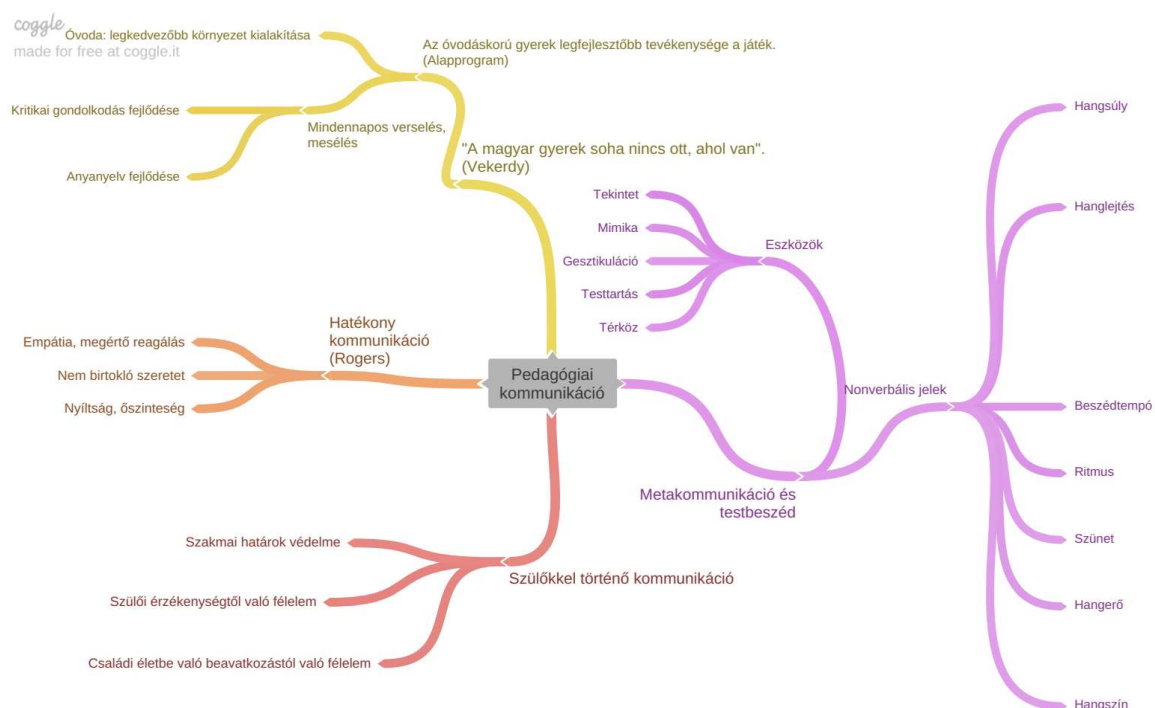
Mennyire ért egyet az Ön által választott óvodában a befogadási időszak hosszával?

2. ábra: Kommunikációval történő elégedettség vizsgálata

3. ábra: Gondolati térkép kommunikáció témában

numeric data only.

2. táblázat: Egyéni bánásmód megítélése

Mennyire tartja fontosnak, hogy az egyéni bánásmód megvalósuljon az Ön által választott óvodában? * Az Ön nem

Crosstab

			Az Ön neme:		Total
			Férfi	Nő	
Mennyire tartja fontosnak, hogy az egyéni bánásmód megvalósuljon az Ön által választott óvodában?	Egyetértek	Count % within Az Ön neme:	21 40,4%	31 19,1%	52 24,3%
	Nem mindennel értek egyet, de vannak jó aspektusai	Count % within Az Ön neme:	10 19,2%	21 13,0%	31 14,5%
	Teljes mértékben egyetértek	Count % within Az Ön neme:	8 15,4%	61 37,7%	69 32,2%
	Teljes mértékben nem értek egyet	Count % within Az Ön neme:	0 0,0%	17 10,5%	17 7,9%
	Többnyire egyetértek	Count % within Az Ön neme:	13 25,0%	32 19,8%	45 21,0%
Total		Count % within Az Ön neme:	52 100,0%	162 100,0%	214 100,0%

Chi-Square Tests

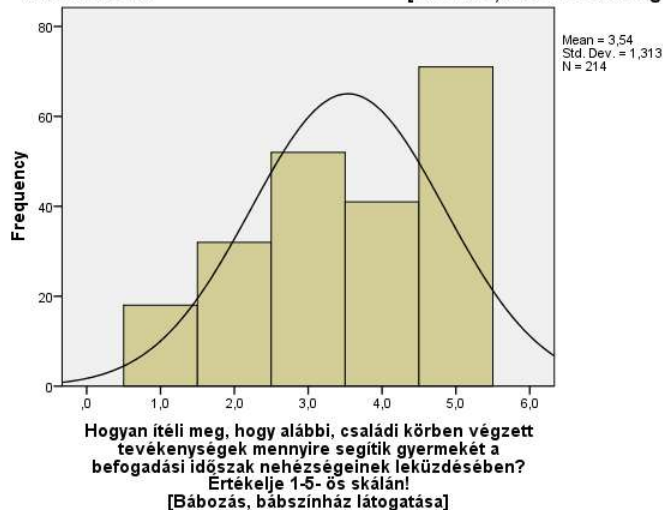
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,409 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	24,577	4	,000
N of Valid Cases	214		

3. táblázat: Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében? Értékelje 1-5-ös skálán! (5-ös osztályzatot kapott)

Tevékenység/életkor		25-30 év	31-35 év	36-40 év	41-45 év	45 év-	Összesen
Bábozás, bábszínház látogatása	fő	5	23	22	12	9	71
	%	29,40%	37,70%	34,40%	26,10%	34,60%	33,20%
Könyvtár látogatása	fő	3	14	7	5	3	32
	%	17,60%	23,00%	10,90%	10,90%	11,50%	15,00%
Templom látogatása	fő	2	3	6	6	2	19
	%	11,80%	4,90%	9,40%	13,00%	7,70%	8,90%
Múzeumpedagógiai foglalkozás látogatása	fő	3	7	9	3	4	26
	%	17,60%	11,50%	14,10%	6,50%	15,40%	12,10%
Zenebölcsi látogatása	fő	6	19	26	9	7	67
	%	35,30%	31,10%	40,60%	19,60%	26,90%	31,30%
Idegen nyelvű gyermekprogram látogatása	fő	2	6	4	6	2	20
	%	11,80%	9,80%	6,30%	13,00%	7,70%	9,30%
Gyermekek koncert látogatása	fő	7	25	23	10	9	74
	%	41,20%	41,00%	35,90%	21,70%	34,60%	34,60%
Hagyományőrző, népi foglalkozások látogatása	fő	6	21	20	7	6	60
	%	35,30%	34,40%	31,30%	15,20%	23,10%	28,00%
Kirándulás más, kisgyermekes családokkal	fő	11	29	31	15	13	99
	%	64,70%	47,50%	48,40%	32,60%	50,00%	46,30%
Baba-Mama klub látogatása	fő	8	26	27	12	8	81
	%	47,10%	42,60%	42,20%	26,10%	30,80%	37,90%

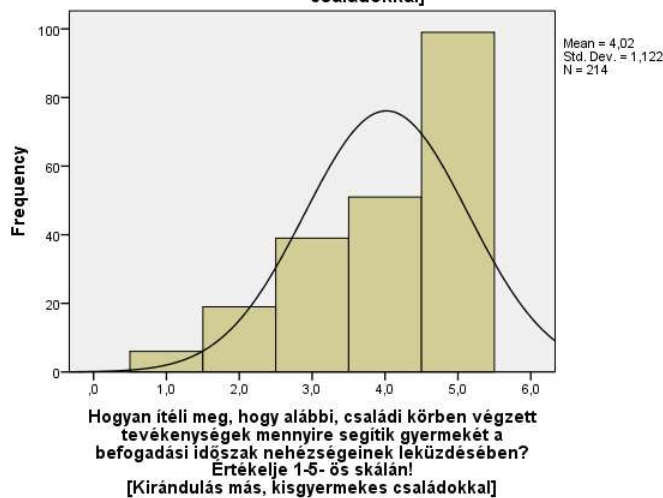
Hisztogramok (1-10.) Hogyan ítéli meg, hogy az alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében? Értékelje 1-5-ös skálán!

Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében? Értékelje 1-5-ös skálán!
[Bábozás, bábszínház látogatása]

1. hisztogram: Bábozás, bábszínház látogatása

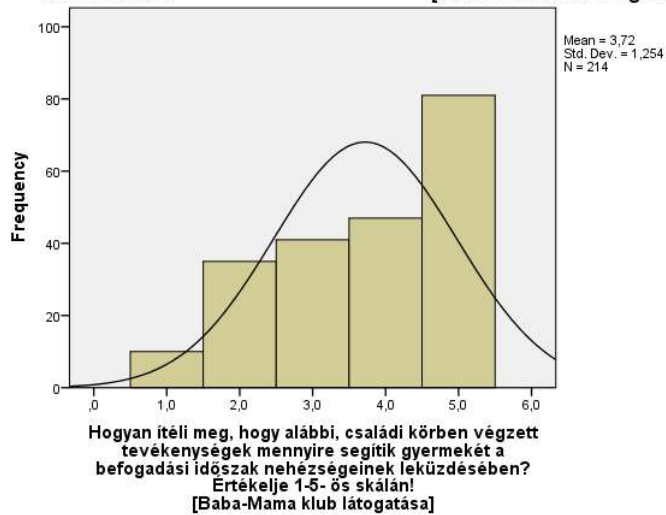
Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében? Értékelje 1-5-ös skálán!
[Kirándulás más, kisgyermekes családokkal]

2. hisztogram: Kirándulás más kisgyermekes családokkal

Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében? Értékelje 1-5-ös skálán!

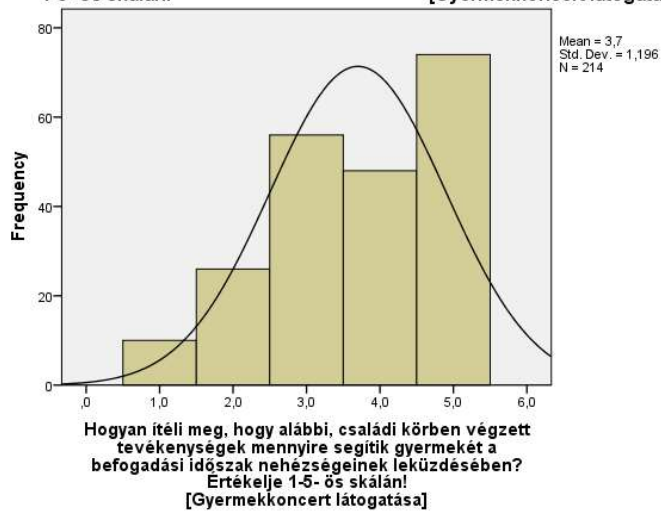
[Baba-Mama klub látogatása]

3. hisztogram: Baba-Mama klub látogatása

Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében? Értékelje 1-5-ös skálán!

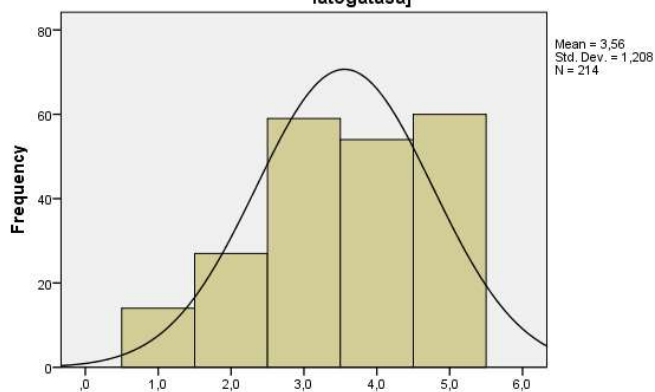
[Gyermekekonzert látogatása]

4. hisztogram: Gyermekekonzert látogatása

Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében? Értékelje 1-5-ös skálán!

[Hagyományörző, népi foglalkozások látogatása]

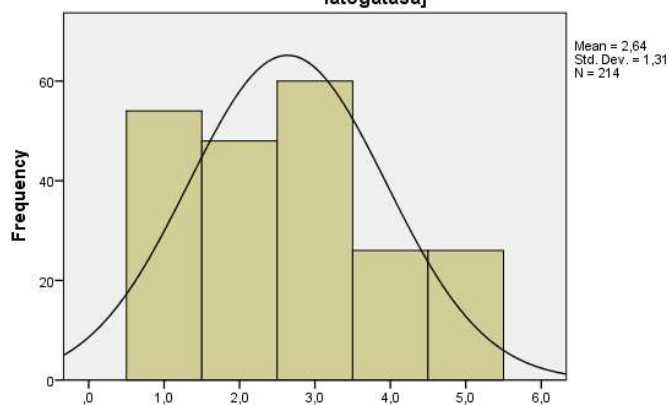

Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében? Értékelje 1-5-ös skálán!
[Hagyományörző, népi foglalkozások látogatása]

5. hisztogram: Hagyományörző, népi foglalkozások látogatása

Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében? Értékelje 1-5-ös skálán!

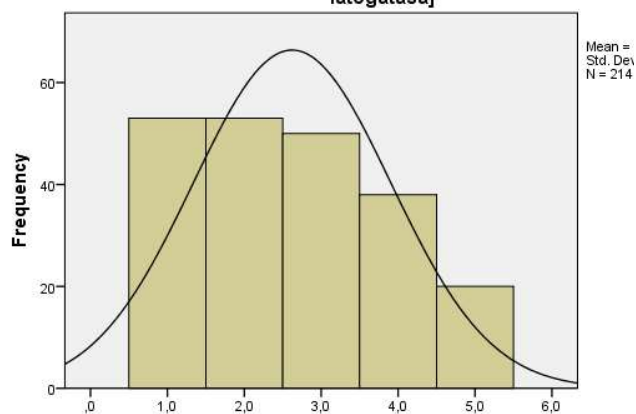
[Múzeumpedagógiai foglalkozás látogatása]

Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében? Értékelje 1-5-ös skálán!
[Múzeumpedagógiai foglalkozás látogatása]

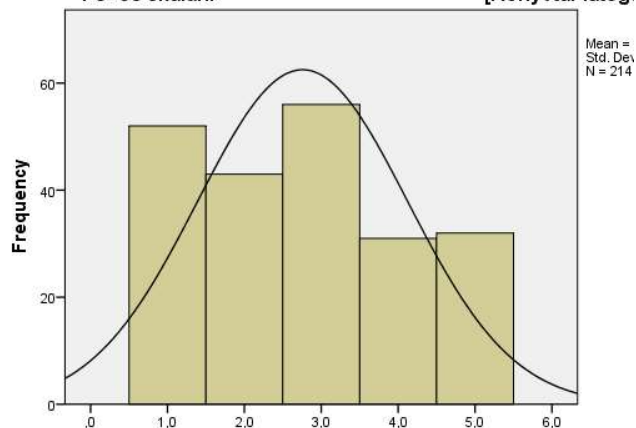
6. hisztogram: Múzeumpedagógiai foglalkozások látogatása

Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenység segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdését 1-5-ös skálán!
[Idegen nyelvű gyermek látogatása]

Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében? Értékelje 1-5-ös skálán!
[Idegen nyelvű gyermekprogram látogatása]

Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenység segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdését 1-5-ös skálán!
[Könyvtár látogatása]

Hogyan ítéli meg, hogy alábbi, családi körben végzett tevékenységek mennyire segítik gyermekét a befogadási időszak nehézségeinek leküzdésében? Értékelje 1-5-ös skálán!
[Könyvtár látogatása]

7. hisztogram: Idegen nyelvű

gyermekprogramok látogatása

8. hisztogram: Könyvtár látogatása

Összegzés

A kutatásom elején feltételeztem, hogy egyre növekvő számuknak köszönhetően a heterogén összetételű óvodai csoportok lesznek népszerűbbek a szülők körében, de úgy látszik, ez a még folyamatban van, hiszen a kérdőívet kitöltők a homogén életkori összetételű csoportokat preferálták ezzel szemben.

A befogadási időszakban leginkább jelenlévő személy esetében az anya mellett az apa meghatározó szerepére számítottam.

Alapvetően elégedettséget feltételeztem, amikor a befogadási időszak hosszára, az egyéni bánásmód megvalósulására és az intézmény és az intézmény dolgozóinak kommunikációjára kérdeztem rá, melyet a kitöltött kérdőívek egyértelműen alá is támasztottak.

Az elmúlt évek szigorú Covid-szankcióinak köszönhetően nagy népszerűségnek örvendő kérdésekre számítottam a következő kérdéseknél, amely szintén beigazolódott.

Vitte-e gyermekét a választott óvodai intézmény által szervezett nyílt napra?

Szívesen részt vennének-e az óvoda által külső helyszínen rendezett ünnepi rendezvényen, gyermeknapon, családi sportnapon, színházlátogatáson, bűvészelőadáson?

Azt feltételezem, hogy minden óvodai (Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, Verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás, Külső világ tevékeny megismerése, Mozgás, Szabad játék) és családi körben (Bábozás, bábszínház látogatása, Könyvtár látogatása, Templom látogatása, Múzeumpedagógiai foglalkozás látogatása, Zenebölcsi látogatása, Idegen nyelvű gyermekprogram látogatása, Gyermekkoncert látogatása, Hagyományörző, népi foglalkozások látogatása, Kirándulás más kisgyermekes családokkal, Baba-Mama klub látogatása) végzett tevékenységnek megvan a rá jellemző segítségnyújtási, fejlesztési területe, de nem lehet őket élesen elhatárolni egymástól. Ez a komplex, projektekben történő gondolkodás – melynek a mélyinterjúk során is próbáltam utánajárni - a kérdőívet kitöltőkre is alapvetően jellemző volt, bár voltak preferált területek.

Hiszem, hogy a téma - akár alapszintű - ismerete, a gyermekek személyiségéhez igazodóan alkalmazott módszerek és tevékenységek jelentősen megkönnyíthetik ezen időszakot elsősorban a gyermekek - és családjuk – számára, másodsorban pedig az óvodapedagógusok számára.

Irodalomjegyzék

A bábjáték lélektana és pedagógiája Szerk.: Hollós Róbertné NPI Budapest 1982. Báb játék Bábjáték, szöveggyűjtemény, szerk.: Dr. Horváthné Fülepp Éva, Debrecen, 2003.

Bayfield, A. & Korintus, M. (2011): Early childhood socialization: Societal context and child rearing values in Hungary. *Journal of Early Childhood Research*, 9. 3. sz., 262–279. <https://doi.org/10.1177/1476718X11402444>

Campbell-Barr, V., Georgeson, J. & Varga Nagy, A. (2015): Developing professional early childhood educators in England and Hungary: Where has all the love gone? *European Education*, 47. 7. sz., 311–330. <https://doi.org/10.1080/10564934.2015.1100451>

Csányi Vilmos – Kutyák szőrös gyerekek (2012) 90.o.

Csányi Vilmos – Segítség, kutyás lettem (2013). 41.o.

Domány Mária : A bábjáték varázsa első rész. – Thurzó Lajos Közművelődési Központ. Zenta 2001.

Dr. Ranschburg Jenő: Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban

Hercz Mária (2015): Hatékony pedagógiai kommunikáció – Hogyan értessük meg magunkat?

<https://ng.24.hu/tudomany/2019/02/05/negylabu-kollega-a-pszichologus-mellett-a-kutya-asszisztalt-terapia/>

Iskolakultúra 3. évfolyam 11. szám (1993.) Kereszty Zsuzsa, Vekerdy Tamás - Az óvodai nevelés országos irányelvei

John Dewey (amerikai pragmatista filozófus és pedagógus (1859–1952) William Kilpatrick, aki Dewey tanítványa (1918, A projektmódszer)

Kereszty Zsuzsa, Vekerdy Tamás: Az óvodai nevelés országos irányelvei Iskolakultúra 3. évfolyam 11. szám (1993.)

(Kiadó: Central Médiaszoport Zrt. (Sanoma), 2016 április)

Kim, J. & Fram, M. S. (2008): Profiles of choice: parents' patterns of priority in child care decision-making. *Early Childhood Research Quarterly*, 2. 4. sz., 77–91. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2008.10.001>

Kollár Attiláné: "Maradj otthon!" (Albertfalvai Óvodák, Pajkos utca) Óvodai Nevelés című folyóirat 2021. február

Kormányrendelet (2011): 2011. Évi CXCV törvény a nemzeti köznevelésről

Körmöci Katalin: Projektmódszer az óvodában (Nemzeti Tankönyvkiadó)

Magyar Tudomány folyóirat 2011. 06. 06. szám. Gyógyító állatok: Tudomány vagy kuruzslás c. cikk. Szerzők: Topál József PhD és Hernádi Anna PhD hallgató pszichológusok.

Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan Libri Kiadó Budapest 2016.

- Németh Ildikó (2020): Megbeszélünk? Elbeszélünk? Nem beszélünk? - Kommunikációs technikák a szülő-gyerek kapcsolatban, (Óvodavezetési Ismeretek, 2020. február) https://raabe.hu/megbeszelunk-elbeszelunk-nem-beszelnunk/?fbclid=IwAR33MVXTsFiRR-xalk8v1YcJa4LVtmCFMWfK-_Z0K0SRAOzpIilyRIRY5U4 Letöltés ideje: 2021.11.24.
- N. Kollár Katalin és Szabó Éva (2004, szerk.): Pszichológia pedagógusoknak, Osiris Kiadó, Budapest.
- (Pályakezdő óvodapedagógusok túlélőkészlete, 2015 október) https://www.researchgate.net/publication/315723452_Hercz_Maria_HATEKONY_PEDAGOGIAI_KOMMUNIKACIO_Hogyanertessuk_meg_magunkat_ovo_es_tanito_hallgatoknak Letöltés ideje: 2021.11.24.
- Pivókné Gajdár Klára (2017): A család és óvoda kapcsolatának együttműködő szerepe a gyermeknevelésben. In: Vargáné Nagy Anikó (szerk.) Családi nevelés 2., Didakt Kft.
- Raikes, H., Torquati, J., Wang, C. & Shjegstad, B. (2012): Parent experiences with state child care subsidy systems and their perceptions of choice and quality in care selected. Early Education and Development, 23., 4. sz., 558–582. <https://doi.org/10.1080/10409289.2011.574268>
- Rose, K. K. & Elicker, J. (2008): Parental decision making about child care. Journal of Family Issues. 29, 1161–1184 <https://doi.org/10.1177/0192513X07312103>
- Teszenyi Eleonóra – Pálfi Sándor: GYERMEKNEVELÉS Koragyermekkori kutatások metodológiája, 2019/2–3
- Török Balázs (2004): A gyermeküket óvodáztató szülők körében végzett országos felmérés eredményei. Országos óvodai project. Szülővizsgálati alproject. Felsőoktatási Kutató, Budapest.
- Vegyes vagy azonos életkorú csoport teszenyi-palfi 136-155 (researchgate.net) 2022.06.13.
- Vekerdy Tamás (2021): Kisgyerekek - óvodások

Tartalomjegyzék

Témaválasztás indoklása – a téma aktualitása.....	2
Segítő tényezők.....	3
A Szünet Baba-Mama klub alapításáról és a Móricz Pál Városi Könyvtárral való együttműködésről Dési Viktória pszichológus nyilatkozott.....	4
Kérdésfeltevés.....	5
Hipotézis.....	7
Anyag és módszer.....	8
A minta.....	8
Az eredmények.....	9
Állatasszisztált terápia.....	16
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	26
A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	28
Verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás.....	29
Élmény - Projekt.....	31
Az idegen nyelvű tevékenységek kezdeményezése.....	36
Külső világ tevékeny megismerése.....	38
Mozgás.....	41
Melléklet.....	43
Összegzés.....	52
Irodalomjegyzék.....	53